

श्रीरज नारुणेः ॥२॥ त्वत्प्रतापभयास्तु यो दिङ्महो भून्मन्त्रे लुप्तः ॥ जेतुं कामः कुवलयं पुष्करतटान् मासवान् ॥३॥ अपि
 च ॥ तडाप्यश्वं दृश्यमानं चलदुर्गं इतीययुक्तमङ्गली ॥ कां तं निरीक्ष्य भानुं मरुमुद्रां त्यजति तत्कुरस्पा ॥४॥ यद्वा ॥ चंद्रा कुयो
 र्मिथो द्वेष इति मिथ्या न्वा कथं ॥ चंद्रविष्कपदे लीने तत्स्वश्रीः कमलंगता ॥५॥ इति तत्पुत्रार्कि निस्मितमुखः तमेव प्रदेशं
 प्राप्तः ॥ यत्र सामदिरे क्षणा दृष्टा ॥ आगत्य च ॥ कमलचंद्रं ससर्गतिं तत्समीरसं स्पृशति तं गमयथः ॥ स्वगतं ॥ पश्चि-
 नि किमिति क्रीडसि मधुपैर्लज्जालवोषि न हि किते ॥ हरहरविस्मयोक्तं कृतलज्जा सवितरक्तायाः ॥६॥ धिक्ते पल्लवरा
 गं सोरभ्यं श्रमरं दृष्ट्वा तां चापि ॥ पापे चंदनतिलके जरठभुतंगेन संवृता यस्मात् ॥७॥ तपस्या राधं न हित्या मधना प्राप्तविक्रि
 यः ॥ को तानमदता मेति तत्रोदाहरणं मरुत् ॥८॥ इति चिंतयन् देवा न्वा सर्वं उल्लासयताः ॥ इडा इव ॥ कनककलिकाम
 हिताः दुर्जना इव बहुलतां लसन्धोभाः संगीतक्रमा इव भूभागाः ॥ इत उत्तरतो नास्तवकः सटाकः लतामंडपश्च ॥
 बहुचित्रको वृक्षपूगः क्रीडादौ लश्च ॥ विलसद्गुचितः पुष्पप्रकरः ॥ पक्षिनि कुं रं बंधं च सरवयति ॥ इतः पश्चिमतो वनि

ताजन इव च लदलकः सप्तपर्णः ॥ तव वराशुखि वसो द्वेगः पूगवृक्षः ॥ इति वदतः मरालकस्य वचनमनाकर्ण्यैव मया च मृगया
 श्रोतेन श्रुतं ॥ अत्र कोपिनेत्रानंदो भूभूतः ॥ तदधुनापि निष्कवन्ती लेखस्वजरीटानां रंजयति लोचनलोभनीयामानसं कस्य
 न चरणालंकरसमुद्भिता भूमिः ॥ इत्यालोचयन्नेव कस्मिंश्चित् लतामंडपे निषसाद ॥ मरालकस्त ॥ अये किमिदं निसर्गमिदं
 रोपि देवः मनागपि मुहुर्किं नोत्तरयति ॥ न स स्नेहं पश्यति ॥ न स स्मितं भाषते ॥ न वनभूमिमुमोदते ॥ न मंदमारुतमुत्कंष
 ते ॥ तदत्र किं मयाः खलितं भवेत् ॥ भवतु तावत्संभाषयामि ॥ को गर्वः प्रभूपजीविनां ॥ किं शास्त्रे न मित्रधर्मा तु गतानां ॥ काव
 मानगुणनाधनिकाराधकानां ॥ इत्यालोच्य पुनः प्राह ॥ देवात्र ॥ संमुग्धा लिपि रिष्कृता कुवदन् गत्यस्त्रसद्वैसकं राज्ञं
 दनचारुचित्रतिलकंपुत्रागभागास्पदं ॥ रंभोरुश्रिस्तमल्लिकाक्षगतिकंसयस्त्रयोत्वासितं रंभ्वराजशिरवामणे समदन्तं ॥
 इत्यर्द्धेति एव तदभिमुखीभूय वयस्य मरालककास्ते इति सस्पृहानंदस्मितं पृच्छति देवेशी निवासं श्रीमद्वनं दृश्यते इति तच्छे २६
 षं पपाठ ॥ तदा कर्ण्यसखे ॥ स्त्रीरत्नमास्तेपुरः ॥ ३॥ इति न कथितं भवता ॥ तदधुना किं श्रीमद्वने नंदीमज्जीवने न वा कस्यमिति

कथयन्नेव वाप्यनिरुद्धनयनयुगलः॥ ललाटाहितदक्षिणपाणितलः॥ मूर्छितवृषसहिनिपपात॥ अथमराठकोपितातचे
तोविकारबीजः॥ अहो कथमेतादृशां प्रापितः कयाचनवातिधीरप्रकृतिरपि देवः॥ तस्त्रीरलंकृतोवानभवेत्॥ अपिनाम
सानिगलये स्वतातंतुजातेनाश्रमुवह्वर्भवंभीयादपिपटञ्जरेण पृषदश्वं॥ धन्याखलु भगवतः कुसुमधन्वनः प्रभाचपरि
पाटी॥ यद्वलाजनादपि परिभवमनुभवति पुरुषपुंडरीकाः तदधुना भया किं कृतेन भवितव्यं॥ सर्वथा प्रज्ञाविकर एवा
स्मि संवृतः अतएव मृगयापरावृत्तो न्य इव स्थिते देवस्तत्कथमाश्वासयामि॥ यदि तन्मैतमेवानुसरामि तर्हि स्वभावतो व्य
सनिनः मत्प्रोत्साहनं ज्वरितस्यैजलसेकवद्विषमां दशां प्रापयेत्॥ वस्तुत्वाभेत्वाभेतुभयलोकभाषता॥ यदि वा निषेधयामि
तर्हि सद्य एव प्रणयप्रसरभंगः सर्वथानमोस्तथात्रे॥ येनायं निर्मितः स्नेहपाशः॥ येन बद्धः पुमान्नेशस्वगात्राणां चालनेपि
सक्तमिदं केनचित्॥ दीपे चोत्तेले वापतति पतंगो विनश्यति क्षिप्रं॥ अतएव भणामि सखि स्नेहो वद्वैर्न किंचिदप्यूनः॥ १॥ इ
ति भवतु तावदेन मन्यतो नयामीति संचिन्त्याह॥ देवधीरप्रकृते॥ इतः किंचिदविदूरत एव सुवर्णमुनवरीतामनुसृत्य स्मर

२७ शरज्जर्जरितमानसमाश्वासयतु देवः ॥ यतः ॥ उक्त्वा केसरावलिबिलसत्कमलादिपुंडरीककुलं ॥ आप्यञ्जककंदर्पतदन
 युगलनकस्वमोदय ॥ १॥ इति तदनु श्रीनिवासोपि ॥ वयस्समरालकसार्यतनसमयदलदिदीवरदामकोमलेनतकुटाक्षेण
 विद्धस्वममरद्वये व्रीडास्तजनतागांभीर्यधैर्यमन्यत्किंचिदपि वामहता व्यजकं नतिष्ठति ॥ तत्किमपि सूक्तमसूक्तं वामाक
 थय ॥ न प्रभुरस्मिन् न स इति कथयन् साभ्यस्त्यद्वयतुच्छीबुभूव ॥ तदामराकलकोपि ॥ अयेवराकेणानेनमदनपिशाचेनवि
 रहव्यथागिरिश्चरत्तुलीमारोपितो देवः ॥ तथाहि ॥ नवध्मातिरति तल्ये शिल्ये च नस्तस्य यंति वीणाः ॥ प्राणाश्च न स्पृह
 यतिराज्याय भोज्याय च ॥ १॥ अपि च ॥ अंगीकरोति बाधिर्यं न माधर्यं ॥ संकुचिता वाक् न शुक ॥ विस्मृतं चातुर्यं न कातर्यं ॥ य
 तास्फुर्तिर्न चार्तिः ॥ वर्द्धितं व्यसनं न हसनं क्षीणारुक् न मनोरुक् ॥ उषन्विता बाधानक्षुधा ॥ तद्वदेव मेघशरणं मम मंदभा
 ग्यस्य ॥ सत्यमाह भगवान्मुरमथनः ॥ रिंगन्तरंगचलदंबुजकोशानिर्यत्किंजल्कगंधभरवासितवातपोताः ॥ कंदर्पबाण २७
 गणभिन्नरुदः क्षतेमक्षोरस्वरीतिमुधनाकलयंति हंतेति ॥ १॥ यतः ॥ पुंड्रेक्ष्वापवरसंगतभृंगमौकीनिर्धम्मरद्विषरूपि

तपुष्यवाणं॥ कामस्यसो थसहतेपरिरंभलम् कान्ताकुचाग्रहरिचंदनकंकटोयः॥ अस्वेतदेवंमदनइवमामध्याद्रुसमयोति
तरां बाधते॥ प्रायेणतृषितोकोपिसलिलं पातुमिच्छति॥ अन्यथापुष्करस्थानं प्राप्नुयादयमाकुतः॥ १॥ तरिहा नीतिं॥ निर्यन्मरंद
धारामिलदृलिपटलीगीतमाद्यत्कुरंगं प्राया मायाभ्रनृत्यद्विषिकुलमसकृत्कोकिलात्पादुघं॥ वेत्तन्मस्त्रीप्रसूतप्रसूत
रललितामोदसंवासिताशं नीउक्रीउद्दिजालिप्रसवभरनतंतंरसार्लभजामि॥ ३॥ इतिसंचित्य॥ इतस्ततः संचारितचक्षुः
कामपिचनोद्देक्षोसंचरंती बाललोललोलं वागनामा लोच॥ पुत्रांगगंडतलचुंबनलोलचेतो वनिर्जहासिततरांकनकाभिला
षं॥ श्यामेभ्रमरैराजिमनोहरेत्तमानंदतारमव नौजयजीवकम्धे॥ १॥ इति यावद्दतितावदेवयद्यदृष्ट्या कयाचन वनितयाते
नैवमार्गेण कापिगच्छत्यासमाकर्ण्य आभुग्नकंठं॥ कोयमिहधन्यो मामादिषावर्ज्यति पृथामिता वरिष्यपसर्पभद्रमुखकोभ
वान्महानुभाव इतिज्ञातुमिच्छामीतितयासादरकृतांजलिपुटयोक्तः॥ साश्चर्यं॥ चपलाक्षिअस्यामृतरोरावालाभरणीभ
वक्षणं॥ भ्रांतासिअहमपिकश्चिस्संथः॥ कासिलं॥ कयासि॥ किंतेपाणो॥ इतितामभिधायतयापितकालरूढपरिचर्य

मातथास्त्विति जल्पं त्या ॥ आया न्यग्रोधसालेपरिमलहरिचंदने किंशके सस्योष्पी शोभाफलश्रीरपि सखुदती वृक्षवादीषु ल
 भ्या ॥ किंतौरे कै कसंपत्सरिकलनचणेः सर्वसंपत्समृद्धक्षोणीर्मदारचूतद्रुमतवुगरिमा मद्रिरामप्यभूमिः ॥ १ ॥ इति रसाल
 दुमस्तवनयां जादास्मानंस्तवत्या सह तत्रैव क्षणमतिष्ठत् ॥ इतो देवोपि ॥ अहो किमिति वक्तव्यं ॥ यदियं कल्याणी मत्प्रेमभ
 रं जानातीति त्रिभुवनचातुर्यनिधानरुजानदोषारोपः ॥ ज्ञात्वा पितृर्हमीति च तीति न तादृशो जीवः ॥ ज्ञात्वा ज्ञात्वा वा किमि
 ति प्रकृतविरुद्धात्पः ॥ अद्य श्वो वा सफलौ भवेन्मनोरथ इति तावन्निःसरं ति प्राणाः कंदर्पहतकस्य तद्देवस्पर्धननि
 वेदितमित्यधीरतात्ता घवं ॥ कस्मै चिन्निवेद्य सरसी भवामीति चरणलम्प कंदकचा लनरीति ॥ अलमेतदतुरागेणैव
 रसिकता ॥ देवमेव शरणमिति साधारणसरणिः ॥ संप्रयत्नेन भवितव्यमिति पृथेषणविधिः ॥ मदनादीनेव शिक्षा
 यामीत्यकां उता उच्यविधिः ॥ सुतदुभयशेषिसममिति चातुर्यभीसः ॥ देहस्य जामीत्यबुधचरणानुचरणप्रसंगः ॥
 ॥ किंच ॥ त्रिद्वानयाति नयनं आध्वस्ता मृगीचकांतारं ॥ अचलानश्चित्तवृत्तिर्नैकानुन्नेव बाधुना जलधौ ॥ १ ॥ रागस्तीव्रं

प्रसरति स्फुटगुणगुणिनां यथा लोके ॥ आवेगः शीघ्रतरः प्रतिभाक्रमवत्कवीद्राणां ॥ १॥ इत्यात्मन्येव आलोचयन्मदनं
 वेदनातिस्फुटैतरवेदमः मनः कस्य तां तां कां तां स्वसमीपमागतामिवाकलयन् प्रसारितबाहुयुगलः आसिंशितुमिच्छ
 न्तत्र किमप्यदृष्ट्वा अयेवं चितोस्मिन्मदनहृतकेन यौवनेन देवेन वा येन वा केन वा अथवा स्मृतैरेवापराधः यथामेयं वनि
 तेति ज्ञापितं ॥ तथा हि ॥ ईषद्भूतसतरंगिताधरपुटोन्मीलान्निषेधाक्षरश्रेणीसूचितरागसागरमिलस्त्रज्जानदीप्रक्रमां ॥ क्रो
 उतां परिधाय चूर्चिवितुशुपक्रांतेथ कांतामणिमप्यानंदयुतैविधातमकरोत्सूचिस्मृतिः चामरी ॥ १॥ इति चिंतयन् निरुतः ॥
 तिष्ठत्येतत् ॥ इतः सापि स्वयं तां तं चक्षुष्मारभत ॥ ज्ञातएव किल नस्तमितामितमति समस्त लोकस्तेन सभास्ताररा
 स्ततनिशिलयस्तविस्तारस्तारद्वयतरुहरिणकुलोत्तरः ॥ उत्तरद्वयगुरुगांगेयकर्णभूषणहारिनरोपचितवज्रिर्तिसंख्यः
 ॥ संख्यावातिवसुरसभावमतिदक्षः ॥ दक्षिणेष्वक्षीणाक्षिसंमदहायीद्रविजो नाम देशः ॥ यत्र च ॥ निरंतराक्षसंमृत्तानं
 दितजगतां ॥ गवां ब्राह्मणानां च परिपालनेनामृतजीवनानां देवानां हि जातानां चाशिषागोत्रानंदकोरं पृथग्दः ॥ सुखे

न जीवति लोकः ॥ तथा हि ॥ तिमिरवाधा कृष्णक्षे ॥ पुंडरीको मत्तिः सरसि ॥ पांडुकथा श्रवणं महाभारते ॥ रोहिणीसंबंध
२७ श्रंद्रमसः ॥ कुसुमयुतनमाचालेषु ॥ उच्छवाकप्रसरो ग्रीष्मे ॥ क्षयसंवत्सरेषु ॥ किंबुहना ॥ मणिः सरुक्मदीयुर्गः सदा
बहुलगद्गदः ॥ सामयश्चिरथाभातिदैत्यदानवमंडले ॥ १ ॥ यत्र च मालिन्यानि ताः आरामाः ॥ कौरामाः ॥ राजह्वेषिणः कोकाः
न लोकाः ॥ किंच ॥ निषादादिजातिभेदुत्पत्तयः ॥ चरणप्रहारभेदिताश्च शोका इव वीरलोकाः ॥ तत्तादृशं स्पृष्टवर्ततस्म
धे ॥ अस्ति पुरंदरपुरः सरतिलिंपजनतास्तत्संपदप्रपंचमणिमंचायमाननाकलोकप्रतिबिंबायितशोभाभवनंचनमि
वकमलावासस्थानं ॥ आरुर्ध्वं सर्वसंपदं ॥ पद्मवन्ध्रशंतरमणीयं ॥ लसत्सु राजन्मणिअदृष्टसु राजन्मनारायण
पुरं नाम नगरं ॥ यत्र च सूर्यसोमसंततिपठिताः वारा इव वीराः ॥ वातगतिबंधवः कुरंगा इव तुरंगाः ॥ श्रीनिवासयो
ग्यानिवनानीव भवुनानि ॥ किंचातिप्रपंचेन ॥ प्रजारंजनं वीक्ष्य राज्ञोस्पदेशे पुरीषन्मगानां किलात्रागतेति न चित्रं प्रि २७
याभोगिनां सायतस्तदुजंगाः पुराणप्रसिद्धाः बभूवुः ॥ तत्र च अस्ति प्रशस्तप्रतापज्वालावती कवलितनिखिला

हितजन्यनिर्जितसौजन्यवर्जितराजन्यवनिताजननयननीलनीरजमालाविभ्रंखलगतदश्रुधारा नदीमातृकाया
मानभुवनश्चादितयशःप्रसरःसरइवसुनायकगुणमणिः॥मणिरिवसन्मालामध्यस्थितः॥राजात्मसत्याकाश
राजोनाम॥यश्चयुधिष्ठिरइवानंतविजयघोषमुखरितदिङ्मुखः॥अर्जनइवदेवदत्तसंपन्निरत्नसुरासरःज
रासंधइवभीमकडूविशारदः॥यस्मिन्क्षतिक्षिति॥द्वंद्वसुग्ममेव॥विग्रहोदेहएव॥कलिकर्कगमेव॥किंपत्त्रेन
प्रलंबताहलिद्वेषिष्यस्करेपिसरेषिच॥पयोधरयुगेनैवरमणीनांकदानुन॥१॥शंकरःपुरुषेषूग्रःस्त्रीषुचंडीनगा
त्मजा॥कुमारेषुमहासेनस्तारकानंदचातुकः॥१॥सहिराजहसमंडलघनाश्रयःस्पर्शनोद्भवनिदानं॥कल्या
णशङ्खगुणयुक् राजाकाशामिधोजयति॥१॥अथंकदाचिद्वियन्तपालःएकभायसितोपिप्रजारहितः॥नतन
यापेक्ष्यपितनयापेक्षी॥मदनमूर्तिमिवकुमलोदराज्जातांकांचनकन्यकामलमत॥ततश्चगतेषुकेषुचिद्विबुधे
षु॥भृगंगियंजनयेत्यनुदिनमवनीपतेर्मुदेभवति॥इतिसर्वेवकुमारंप्रासःततदाधरादेवी॥१॥चित्रमिदंश-

३० पु ॥ तोषयामास नृपतिं तत्कलत्रधराद्वयं ॥ तत्रैकागोत्रमासाद्य महिषीभूय चापरा ॥ १ ॥ अस्त्वैतदेतपि ॥ भूयसीवेत्ता संजा
ता ॥ तत्सैषैषतः कथयामि कथनीयं श्रोतुं ॥ अन्वदातु ॥ राजपत्नीधरा देवी प्रथमोच्छसितकुसुमकुलिकयेव मन्दीलतांश
रक्तालकलयेवराकानि शान्तिं लिपत रंगिण्येव हरचंद्ररेखां ॥ नवनवोन्मेषशालिबुधेव कृत्ति ॥ विनयसंपदेव विद्यां ॥
अमिनययोनोद्गत्या राजमानां ॥ तनयाविलोक्य ॥ इयं किल विवाहयोग्या जाता ॥ अस्वामानसका सारमिव तुलीकृतसक
लसरोजातं ॥ गणिकासमूहमिव रक्ताशोकनयपल्लवोत्पलितं ॥ अनिरुद्धमिव चित्रलेखा लंकृतं ॥ पाणिं गृहीतुकः पुमान्
कृतसकृतराशिवर्तत इति न जाने ॥ न केवलं मनुष्येषु किंतु देवेषु पि ॥ यतः ॥ इंद्रो भूभृज्जातानां सः ॥ सूर्यस्तहंसः ॥ चंद्र
स्त्वैकहस्तश्रवणः ॥ इत्यालोच्य ॥ उतुंगसो धगतमणिमं चिकाया मुपविष्टं ॥ प्रसन्नचंद्रमंडलं ॥ अवेक्ष्य ॥ दिष्टेन दत्तासाशो
भाचंद्रं प्राप्य लसत्यलं ॥ इत्युक्त्वा किंचिद्भूतं आकाशभूपमासाद्य प्राप्ता वसरा भणद्देवी ॥ पित्रा दत्तायथा कन्याप्राप्येव सट् ३०
शंपतिमिति ॥ ततश्च देवोपि किंचिन्नरलितमस्तकं प्राह ॥ देविसत्यमेतत् ॥ मया पिता तं पुरैव ॥ किंतु सरस्वत्या इव प्रया

लकरायाः स्तवमर्दिन्याः सदृशो वरः कइति चिंतयन् अपि न निश्चयं प्राप्नोति देवेष्वपि किंपुनर्मनुष्येषु ॥ यतः ॥ शेषः पूषा
च सदा रहः ॥ इन्द्रश्च समुद्रश्च नीरसानंदः ॥ अस्त्येन तरणि ॥ स्वज्ञा शौरपिकन्यामा भूत् पश्य पश्य ॥ सुगंधो भूतेषां भूतेश शशिरो
मण्योस्तको वरः ॥ आघो दक्षस्य धिक्कन्या तात तांदुः स्वजीविन इति ॥ अथ स्वाभर्तुण दितमाकर्ण्य हं हो किमुच्यते ॥ दक्षः पु
ण्यवतां श्रेष्ठो नीचेन स्वकथं भवेत् ॥ एको राजा द्वितीयस्तजामाता राजशेखरः ॥ १ ॥ किंच ॥ दत्ताष्टाचारि कामार्चनरमा
त्राय पार्षतः ॥ धर्मगुणचंचुजयमिषि किं नापभाग्यतः ॥ १ ॥ अतः सप्रयत्नेन पुरुषेण भाव्यं देवं तत्सहकारि भवतीति
प्रज्ञायतां वादः ॥ अतः परं आयुषुः प्रमाणमित्युक्त्वा जौषमासीत् ॥ विरतवचनायां तस्यां देव्यां स्वयं वरमहोत्सवस्य
राज्ञाय तस्मान्नेन सर्वेपि भूतलभाजो राजपुत्राः आकारिता आजगुः ॥ तत्र केचन शेषा इव असन्मणिमात्रा संकृताः कुं
उलिनो वारुणी प्रमदाः ॥ कुंचुकिनोरसा तलं भूषयंतो भूभृतः ॥ केचन ॥ कैलासपतय इव सार्याः वृषप्रियाः सकुमाराः
अहीनमात्राभरणाः राजशेखराः ॥ केचन ॥ तुहि नगिरय इव व ॥ अचलसंबंधयोग्याः ॥ रूपेण मेन कामपिमोहयंतः

३१ अनेकविश्वरश्रीविराजिताः ॥ लसत्कटकाः ॥ सपक्षनंदनाः धराभृच्चक्रवर्तिनश्च ॥ केचित् ॥ दिग्गजाश्च ॥ भद्रासनशो
 भावहाः ॥ शृंगारसंदराः ॥ सार्वभौमाधिकसंपदश्च ॥ अथतान्राजपुत्रान् देवस्तांसभामनयत् ॥ याखलु ॥ महाराजैरि
 वप्रकृतिरुदयज्ञैः ॥ दुष्पुत्रैरिवगोत्रामयेः ॥ लोचुषैरिवतीव्रकरणैः ॥ अनुत्पक्षित्वेचरैः ॥ सर्गविस्मापितविश्वकर्ममा
 नसैः निर्मिता ॥ तस्योक्तिल ॥ संवर्त्तकालकलायाभिव ॥ अंबरमणिगणभूषितायां ॥ वरुणभार्यायामिव ॥ अनंतरललायो
 द्रासितपुत्रिकादश्निहर्षितजनचिन्तायामयुरैरिवभास्करचंद्रकांतैः ॥ गरुडैरिवविलसत्यर्तगमणिभिः ॥ कपिभिरि
 वस्तनीलेः ॥ प्रभातकालैरिवपद्मरागोज्ज्वलैः ॥ इंद्रैरिवसवज्जैः ॥ वसंतवृक्षैरिवसप्रवालैः ॥ मणिजालकैः ॥ अलंकृता
 स्रज्ज्वलां यो गच्छिष्यदांतेषु ॥ दानवेष्टिवहिरण्यराजितेषु ॥ वनसंनिवेशोष्णवहुलताम्रेषु ॥ क्षुद्रग्रामेष्विवदुर्वर्णप्रचुरेषु ॥
 शरन्निशाकाशेष्विवचंद्रतारभिरामेषु ॥ दुष्पदराजेष्विवअनेकवरपादसमर्पितपांचालिकेषु आसनेषु उपविष्टैराज ३३
 पुत्रकदंबैः ॥ नटनरितशालर्भजिकापुंजेषु ॥ तद्दर्शनाश्चर्यनिश्चलजनेषु च ॥ विभावितेजोचेतनविषयसि ॥ चत-

न क्रियानु भीयमाने ॥ आगारचित्रप्रतिमाचामरग्राहिवनिताजनताविवेके ॥ द्विवक्षुषसंकेतद्वक्त्रसारमूकीभवं
स्सभाजने ॥ सभाजने ॥ तत्रतत्रपर्वटितितांबूलकुलसचंदमण्डवासादिमंगलद्रव्यदायिजने ॥ राजासयाआकारिता
भर्तृहारिकाशचीचुनिर्जरनारीकंदंबपरिवृता ॥ मुग्धमरुधनेपथा ॥ रंगधरासातंगकुचश्रीः ॥ आपचमूर्त्तिभूपतिपं
क्ति ॥ १ ॥ ततस्ततांचंपकवल्लीनामसखीप्राह ॥ भर्तृहारिके ॥ पश्य ॥ एतेराजपुत्राः स्वयिर्स्वसक्तचेतसः ॥ तैदेनेष्वन्य
तममंगीकुरु ॥ कथयाभ्येतेषां नामरूपक्रियागुणान् ॥ तथाहि ॥ एषकिलानेककांडचक्रकीर्तिसंपन्नोभमानवाहि
नीभरमज्जितविपक्षभूभक्तदंबः ॥ महासत्प्रचाररमणीयः ॥ दर्शितानेकनिकटकांतारागोज्ज्वलमानोत्कलिको
यमगाधद्रुदयः ॥ सिंधुराजोराजनंदनः ॥ एषकिलसर्वतोमुखानिरुद्धसंचारसार्थकितानिमिषचूडामणिविभवोनि
जविलासस्तीकितासरोगणमहितमहितउडुपतरणिवंशावलंबिजनाकलितरसानुभवः राघवंसदृशः सत्सरा
जः कंदर्पकेतुर्नाम ॥ २ ॥ एषकिलअनेकभूमिकग्रहणविधानरूपविविधद्विक्षावलजागरुकपरिवारपरिवृतः

नृस्यत्रमहाधिकरणस्थानभूषायमाणः॥लसदंगहारः॥रागशगती॥आनर्तदेशाधिपतिः॥कंलकंठेनामइति॥३॥शो
 ३२ र्यशालितितदाप्रियसख्यावर्णितेसदसिराजकदंबे॥स्तोत्रपाठरसिकापरंमोमागधान्प्रसक्तबहुमेने॥३५॥तदनु
 तेषांहर्षेणसह॥आकृष्यदृष्टिर्अंतःपुरंगतायांभर्तृदारिकार्या॥प्रतिकलर्जंभमापयौचनभरलोचनलोभनीयाव
 स्थायां॥मदादौपरिजने॥कर्तव्यमूढे॥देवेआकाशभूषेपिचिंताव्याकुलचेतसि॥यथागतंगतवृत्तिमिलितराजवर्गे
 ॥अतिर्क्रांतेकस्मिंश्चिक्ताले॥कदाचित्॥परिवादिन्याविपंच्या॥अपरिवादिन्याचर्ययाच॥१॥चलक्षेणकांतिक
 लापेन॥नवलक्षेणगुणवदेनकृतः॥२॥कोपिमनुरागत्यराजापूजितःकंचनयुवानंअवर्णयत्॥पश्चात्स्ता
 तं॥समुन्निर्नरदइति॥परंसराजपुत्रःकइतिनजामे॥तस्मिन्मुनोयथाभिमतंयाते॥भर्तृदारिकातु॥स्कृत
 स्वारसर्वस्येतद्वर्णितराजकुमारे॥अनुरक्तदृष्ट्याआसीत्॥अन्यरा॥वसंतकालेउपचित्तमनोभवविकृतिः॥ए ३२
 कञ्चुकिमिमसहमाना॥श्रवणमात्रगोचरे॥संकल्पनिर्मितदर्शनस्वरूपे॥तस्मिन्प्राणप्रिये॥कृतातिप्रणया॥

विरहविनोदनायस्तवर्णमुखरीतीरुंडपससर्पसर्पवेणी॥तत्रकंचनमृगयासक्तंकिरातराजमपश्यत्॥शृणुसखे-
 अद्भुतंवृत्तमेतत्॥सकिरातराजःसएवराजपुत्रः॥यस्तनारदोक्तगुणकर्मरूपकलापःसोपिचतां॥अथैतन्मिथु
 नंअत्ररूपंयद्येतन्मेळपेद्दिधातातर्हिस्फलस्तस्यमनोहरणरूपनिर्माणप्रयासः॥इतिमंदमंदंजल्यतिस्सर्वीज
 ने॥कालातिपातभियाप्रथमंचलितायांभर्तृदारिकायां॥सोपिकिरातभृभृत्क्षणंतत्रैवलतामंडपेस्तित्यास्याभिम
 तदेशभगमत्॥ततःप्रभृति॥गजेद्रगंडमंडलंगलन्मदासारसाक्षरीसहितमिलिंदंगनेवननीरजातस्पृहा॥१॥
 देवेन्द्रचित्तवृत्तिरिवनभोजनसंजातप्रीतिः॥२॥कुक्कविवाग्विलासइवमृदुलांश्यानांगीकरोति॥३॥दुष्टशुर्प
 श्रुतिरियालिमंजकलशद्वान्नसहते॥४॥एवंस्तिते॥मंदेमारुतजातविक्रमभरेचक्रेचशोकाकुलेनिवर्तिसमनो
 गणे॥मिविलसत्यद्वापलाद्वाब्रजे॥मित्रे॥स्मिन्कुम्भदेदितीमुखचयेरामायणप्रक्रियांसम्पदंशयतीवमित्र
 शशुभेतारापतिःकेवलं॥३६॥ततश्च॥गगनगंगापुंडरीकगलन्मारंदधारसारइवहरिहयोधानविहरदेश

तण मंडमंडल कषण न्यक्त हरिचंदन तरुचूर्ण इव मिश्री भवनारदे तृणीकृत पारदे ॥ जगद्भुवली करण विशारदे ॥ निहित
३३ स्त्रीरे ॥ आसित जारे ॥ शुभ्रीकृत निखिल - - तारे ॥ सच कित परकीया भित्तारे ॥ संधित कुपित वनिता संसारे ॥ विरहि जन दू
रे ॥ कृत सकल जीव लोकानंद विस्तारे ॥ स्तो कित चकोर कक्षधि ॥ चक्र वाक काम के लीरुधि ॥ वर्धित स्वाधीन पति का काम
युधि ॥ कुम्भद भिदि ॥ घर्मनुदि ॥ उन्मिद्र शं वर विर भिदि ॥ पथिक ह्रुदुधि ॥ वर्द्धित रोगे विक चा विक च भा दा तु मी य माने दी वर
पुंडरीक विभागे ॥ पंचम स्वर विज्ञात पिक विवैक ॥ पारा वारानंद परि पाके ॥ तुलकित तमसि ॥ चालित युव मनसि ॥ स्फूर्
ज चंद्रमसि ॥ प्रवृद्ध को किलागी ते ॥ वज्री भव न्मद वाते ॥ मुकुलित वारिजा ते ॥ संभोग शृंगारानु कूल सर पारिजाते
॥ जाते विमल विमल चंद्रिका प्रसारै ॥ उदित भूयिष्ठ ॥ पूरित संकट युव जनता भीष्ट ॥ भूषित पुरु हूत काष्ठ ॥ संध्यास
मय ताप स लोक विस्मृत स्पष्टि कमणि माला भ्रमद परिमल लोभ निश्चल नीराद्यनी लीन चंचरी कुकुलालंकृत कव ३३
एक स्वरी कैरवं ॥ द्रवी भव निज शिला जाल दुर्लभ कुल्यार चना विनि धित तन वा भित्तारे काम नोर थ परं परारंभ ॥

अथ च माकंदतरुश्चिखरगतकोकांगनापलदश्रुविंदुसंदीहाकालवर्षागमभ्रमनोषितपोतवातकचक्रवालं॥चंद्र
मालोक्च॥गोभिर्परिष्कृतभातिसश्रीकंचाक्षमंडलं॥इतिमदुक्तिमाकर्ण्यकिंचिदसंख्याः॥नौचन्तत्रकुतस्तिष्ठेत्सारंगः
प्रणयाकुलः॥३७॥इतिचर्दयाश्रयकवल्याःचचनंअनाकर्ण्यैव॥विरहभारकशांगीर्माप्रत्यवादीनृषसता॥हला
पश्य॥चंद्रोषंभ्रमसंगतेनविधिनाविहोःषदेखापितःपूर्णसंगमितःसकलक्षणइषिष्यास्यापिसंयोजितः॥च
कात्हादकरत्यमेतिकमलानर्दविधनेथयास्नेहंवाकिमसौत्यजत्यपिमधोःपीतांशुकोवाभवेत्॥३८॥इति॥अ
थक्षणाभेदध्यात्यापाश्चिछितायामदनकलिकायाःपाणिनापाणिमबलव्यसस्त्वमदनकलिके॥चंद्रोयंपद्मिनीद्वे
षीपुंडरीकविरोधकृत्॥तस्परकापतिर्चराजत्वंचेतिविस्मयः॥३९॥इतिसत्त्वपंत्येवलीलाकमलदीर्घिकात
टंउपाजगाम॥तत्र॥निश्रीकाणिकमलानिआलोक्च॥कोपतरलिताक्षीभुकुटीमाबध्यचंद्रमाह॥धात्रांतधिया ता
र्चितंस्तरगजाधीशोनहस्तेधृतंक्षेत्रेषुप्रथितंप्रियव्रतंकृजातेनसंरक्षितं॥शुभांशोजगतांस्तजीवनमयेनिंदय

३४ येतादृशं हं हो पुष्करमाश्रयंति जमपि जातो सिजाः सो भवान् ॥ ४० ॥ तदस्तु किमस्माकं जगन्निताया ॥ हं हो कलानिधि
 रयं बुधनं दनोर्यसर्वजमोलिमणिरित्यवदंस्दैव ॥ दोषाकरो यमिति कस्य पुरोमयोक्तं मत्पीडनेन हि निदानमिहास्ति
 किंचित् ॥ ४१ ॥ अथ चाकिंप्रार्थनया ॥ जीववधूग्रहणकलाप्रवीणता तैत्रिलोकविदितैव ॥ संपीड्य मामपिवधू जीवग्र
 हणप्रवीणतां याहि ॥ ४२ ॥ इति मदनकलिकायां ॥ अहो आश्चर्यं ॥ यदि यमविज्ञातरतिस्त्वापि तत्स्वपूतो दर्शनादेवै
 वंताम्यति ॥ निंदति च चंद्रं ॥ भवत्येवं ॥ भणामितावत् ॥ इत्यालौक्याह ॥ भर्तृदारिके ॥ दिवा सूर्यकृतस्वपरिग्रहकुसु
 दिनी पीडना सहिष्णुतया निश्चितस्परिग्रहकमलिनी बाधते ॥ तद्यधनपिकारणमस्ति ॥ तदपिशृणु ॥ अर्द्धश्रवण
 एव तव मास्तु कोपः ॥ तथाहि ॥ तव कमलसदृशं नेत्रं इयं ॥ अस्मत्सदृशं करं ॥ जलजकृद्घः कंठः ॥ तामरसमनो ज्ञो
 वर्णः सारसानुकारिजघनं ॥ पुष्करयंधुर्मध्यदेशः ॥ पुंडरीकसमानं गमनं ॥ पप्रौक्षसितं सौंदर्यं ॥ किंबहुना ॥ प ३४
 धिम्येव भवती रवतु ॥ अतो ब्रवीम्यनघिषमवती ॥ किंतु समवती ॥ कोतदोषः सधा करस्येति ॥ एवं कथयेत्यां प्रि

यसंख्यां शून्यं हृदयं विहस्यतामेव लक्ष्मीकृत्य प्राह ॥ भर्तृदारिका ॥ सखि मदन कलिके पूज्यमानमभिहितं त्वपायस्त्वमवती
चंद्र इति ॥ यतः ॥ कश्चानुभावं क्षीणोऽपि पूर्णोऽपि च न मुंचति ॥ अतः सखित्वया चंद्रः समवतीरिति गीयते ॥ ४३ ॥ सखि इदं
मेकं विस्मृतं त्वया येन महानुपयोगस्तवेति स्मार्यते ॥ न धमाधव योस्तुल्यः श्रीपुत्रः पुष्पसायकः ॥ समवती कुतः सोऽपि न
भवेन्नीरजानने ॥ ४४ ॥ सखि ज्ञातमिदानीं ॥ यश्चंद्रादयः सर्वेऽप्येकमत्येन चलंति ॥ इति तत्कृतमेव ॥ यत्सर्वे पिशनिस्वभावा
एव ॥ तथा हि ॥ ख्यातं नंदनश्चंद्रः वाकर्मदः ॥ वसंतस्तज्जातितः कालः ॥ मदनस्तु गुणतः कालः ॥ कोकिलागणस्तु वर्ण
तः कालः ॥ अस्तु चैतत्परमिदमेकमेव विस्मयकरं चेतसः ॥ यत्तु ममंदगुणापि तेऽप्येव मिलितेति तत्तु श्रेयं जनो धन्यश्चे
ति ॥ तदनंतरं ॥ अस्मच्छेषकवस्त्रीमा कोषाय भर्तृदारिकां ॥ हूनेयं दुःखसनाकुलमधुन्यनासुधाकरणच ॥ तदलमेतादृशव
चनोपन्यासेनेति ॥ मदन कलिकां निर्भस्पर्षाद्यद्वाजपुत्री भर्तृदारिके किमिति विषीदसि ॥ एतेषां मुपद्रवापनोदाय अस्ति
कश्चिच्छूलभएवोपायः ॥ तच्छूलकदाचिह्नं रमायाः प्रथमर्तुस्त्ववसमये ॥ कस्मिंश्चित्त्वतामंडपे मिलिताः सर्वे सप्ता

सरः ॥ तदा त्वग्रपूजार्हः क इति प्राप्ता या विचि कि स्नायां ॥ कला वत्तया स्वयं चंद्रः ॥ मरुत्कुल विश्वमा न्य इति वसंत वायु रखा
 ३५ स्नानं बहु मेने ॥ तदा तु तयो र्धिया दमा कर्ण्य ॥ भूपे स्वयं ऐव मरुने एकः कल की द्वितीयो मरुः ॥ कुस्मो यं कल कुंठः प्रथमं पू
 जनीय इति वदति सत्यमा ज्ञापयति महाराजः ॥ यत्पुरा राजसूय ज्ञ एव निर्णयो जातः ॥ अग्रपूजार्हः कुस्म इति वसंत न भ
 णितं ॥ चंचरी केरु मोदितं ॥ अशोके नागी कृतं ॥ रसा लेन श्लाघितं ॥ ततः प्रभृति चंद्रादयः परस्परं साभ्यसूया इव तिष्ठ
 ति ॥ इति श्रुतं मया तदद्य भेदो पाये नैव दे वा ज्ञातस्तेषां मंतः कल हो ददी करणी य इति त प्तु त्या ॥ चमत्कृता स्मर शरद द
 प्रहार वेपमान रू दया पि वसनां च लेन नृसिंह पुरी मि वसं वद्धनी रां ॥ प्रभात वेला मि वा कुल कुल तारां लोचन युगली मु न्मत्स्य ॥
 साध श्लेष वा दधुरीणे साध अरी ण काव्य निर्माण कला चतुरे साधु मणित मिति मुहुर्म हरभिर्नंदनीयां अभिनंद्य ॥ हृत्वा त्वमेव व
 संतादी न्मद्वन्धने नैव कथयेत्याह ॥ तथा हि ॥ चंद्रः कां तो पिरो हिण्या वृषभौ न न गो र्भवात् ॥ वसंत रेकर भिरप्यथ किं तत्र ३५
 तेरतिः ॥ ४५ ॥ मातुल हंतुस्तन यो मरु न सूर्य तस्य मातुल श्रं द्र ॥ मा विश्व सहेतु गुणाः कार्ये न हि किं भवं तितारे शा ॥ ४६ ॥ कुक्कु

हृन्नेचणोयं पिकनिकरोहिंच पोषयति वायुः ॥ तद्वितयाद्रयकत्तत्त्वं सोमकिमित्ययेततयोर्मिलसि ॥ ५७ ॥ सर्वलोकजननीति
विश्रुतामांदहयविरतस्वरैः करैः ॥ आत्मभूरसिनिवारयाशुर्तमीनकेतनकुम्हृतीस्करव ॥ ५८ ॥ अपसरचंद्रादूरं कथयामि
हितं समीरगिलनिर्त्या ॥ एषभुजंगश्चंद्रो मिथ्याचेत्युत्तमोस्तारां ॥ ५९ ॥ इति उक्त्वा च ॥ हं जेश्चंगारमंजरि ॥ इत एहीति मोमा हूय ॥ म
त्स्फेधाहितैकवाहुः ॥ इतस्ततो हेमलतवचलं ती प्राह ॥ उरुचेदः प्रेमा क्वचिदपि पदार्थे विरचितः स वा यत्नाभूमिः प्रियसखिविधातर्यसु
मुखे ॥ इतरुः कामोयं शकलवतिममिति लशोनयां येते प्राणाः कथमपि दुराशा निगलिताः ॥ ५९ ॥ अयिश्चंगारमंजरि ॥ एतेमद
नादयो न गुणसाध्याः किंतु दंडया एव ॥ मदनलक्ष्मीकृत्य ॥ रे मनोजकुलदीपकरत्वं प्रापितोसि नचिरेण विधात्रा ॥ यस्मिन्नुत्तवजनिवि
तयेष्टमाश्रितोसि वृत्तितावधचेष्टा ॥ ५९ ॥ इत्यथाहमचितर्य ॥ अयेमदनहतकोषमनितरं पीउयति भर्तृदारिकां ॥ तद्वलसर्वसु
मयं सार्धाशुः ॥ तदनेनोपायेन भर्तृदारिका कोषयित्वा शिक्षणीयः यथा अयं स्या प्रकृतिं भजिष्यति ॥ इति निश्चित्यावद ॥ भर्तृदारिके
अहं कथयामि चंद्रवृत्तान्तं ॥ तथाहि ॥ एष किल द्विजराजः ॥ परिकलितमध्यागमः ॥ अतनुहृताशनेन सदरंचक्रं स्तप्ताप्यानेक

३६ सुमनः कदंबसुकुतोपनतस्य तपस्यां नंतरं भाविप्रसादस्य भगवतो माधवस्य प्रेरणया कलितपरमात्मोदेन ॥ मंदा नुकूलेन वा
युना नुगहीतः स्ववंश उदयने वरकां वरो बुधनंदनो भृगुकृत्तिका परिग्रहो योगिजनो ज्ञासको वियोगदूनं जनमेनं स्वकरेण संता
प्योपदिशंति परपुरुषं भजेति ॥ तदत्र किंचित्ति विक्षेपणेति ॥ अथ सावेत्ता तीत कोपा ॥ आः दुरात्मा परपुरुषं भजेति उपदिशति किल
तत्फलं सद्य एवा नुभवतु चंद्रहतकः ॥ तत्संबंधान्मदनादयोपि ॥ इत्युक्ता विरहाकुलाभ्यां लोचनाभ्यां गलताश्रजलेन क्षणाद्
जस्मिमापूर्य ॥ कंदर्पादी नुकटाक्षीकृत्य ॥ वार्यमाणा विसरयी कंदवेने च माह ॥ तथा हि ॥ यदि जन्मप्रभृति भगवतो नारदोक्तगुण
कर्मरूपात्सुकुलतामंजपेलज्जामंथरतारमा लोकितात्तद्वरयूनौ न्यस्मिन्पुरुषे यद्यहमनुरक्ता तत्सफली भवतु मे सरस्वती
॥ त्वं रे यात्य तनुत्वं आश्रय च यः पंचत्य मे तु क्षयं सामंतः किं शिशुं शुकौ प अस्मिनो भावच पुष्पाकरः ॥ मां दं यातु मरुत्सुकुतवर
ति गच्छतु सर्वजगन्महापा न्मदनाहमस्मि निरते कस्मिन् न साधारिणी ॥ ५२ ॥ इत्यभिधाय किंचिदा लो अ सर्वमपि सरस्वी गणमभ्य ३६
त् ॥ अपि सरस्वो गयेना मापदं निस्तीर्य जी वामितुर्हि वरमेव ॥ अन्यथा यद्यवतरति देवा कृष्णो न पथं सशबरकवा तंतदैवंच

क्रमः ॥ यद्देशसंमयात्तनहितसद्भागहेतुकं किंतु ॥ गुरुजनलज्जामूलकमिति जानन्नमणकंचमधिकरुणा ॥ ५२ ॥ इति कथयं
 त्येव बाष्पाकुललोचने वयस्या कर्द्वके ॥ विहाय प्रमदचनं प्रमदाजनं चमप्यप्यप्रसादाप्रासादमारुह्य विहाय पर्यंकं पर्यंकं सुखापि
 तवामकूपराकरकमलांचितवदनादक्षिणदृक्कोणेन किमपि किमपि पश्यती कनिष्ठिका नखशिखया वाष्पसलिलं दिदिदिदि कि
 रंती क्षणं क्षणं परिचर्यापरायेण पिजने शून्यतरयांचितवृत्त्या बाहुकगुल्फे पितृजातु ह्यस्थापितमौलिः क्षणं दीनदीनां दर्शयार्थं
 स्फुटसखीवर्गे धीरंधीरं संचारयती तस्वौ ॥ अत्रांतरे ॥ कथं कथमपि स्नातवृत्तांता देवी धराकन्यकाप्रासादं स्वच्छां चरणविन्यासं
 आगच्छ ॥ किमिदं किमिदमिति प्रपृच्छ सखीवर्गं ॥ तदनु ॥ वेद्यैर्जरो यमिति दृष्टिरिति स्मधाया पीडाशनेरिति च योगणकेः प्रयुक्तं
 ॥ अत्रांतरे सहचरी गणमापहासः कन्यां च पानुपसती मथ संशयो वि ॥ ५४ ॥ अथ देवी धरा विचिकित्सातरंगितां तरंगामामपृच्छ
 न् ॥ हं जे किमेतत् ॥ सत्यं कथयेति ॥ तत्र च व्यतिकरे ॥ सानुनयं पृच्छंत्यां देव्यां कृतावहित्या स्वाक्षिपु इदानीं किमेषा कथयति वापेति
 रहस्यभंगमिवाहूनायां भर्तृहारिकायां सजिह्वायंत्रणं माभणज्ञापिता स्वस्मत्प्राणैरिति सूचयंत्यां मदनकलिकायां कथय कथ

यावित्त्वितमितिउत्सर्पितपूर्यकायेजल्यतिजरद्वात्रीवर्गेहमेवमवर्द्धं॥देवित्यस्तने॥अस्माभिःसहेयंभर्तृहारिकापुष्पापचयाय
 गताखुवुनवारिका॥तत्रचिन्ताजातकुतूहलेनोत्तरलिता॥कस्मिंचिकिरातकुलभूषणेभूभृतिसंबद्धक्रीडानुरागासीत्॥अका
 लोयमित्यकृतार्थेव्यावद्गुणमायातितावदस्याइयंदशा॥तदानीं॥देहोमध्यसमद्विःस्मितरुचिंधनेधनासामणिःकैश्यस्यानुक
 रोत्यमेयचरितानत्याचिधनेगुणान्॥निःश्वासश्चविजृम्भतेप्रतिकलंवाप्योयथायोवर्त्तसंतापस्तलयत्यपारविभवंतावण्यवारां
 निधिं॥५५॥देविप्रथमंतावदस्याःकरयुगलेतापमाकलय॥यस्मिंस्तामरसभ्रमेणमिलितैर्भ्रमैःपतंगायितंसंस्पृष्टैर्मणिबंध
 कीरनिकरैःसंपातिपद्मापितं॥केलीपुन्निकयापिदिव्यसमयश्रीरामकांतायितंलेपार्थकलितैश्चंदनरसैरामोदिधूपायितं॥५६॥
 किंचैनंस्मारंज्वरंकलयलोकविलक्षणंयोयंपूर्णचंद्रोदयाभियोगेनवर्द्धते॥जैवातृकदर्शनादपिजृम्भते॥सेयंभर्तृहारिकास्तोकैर्न
 वायुनापिदूनेवभाति॥कस्यचिद्गुह्येणापिभवितव्यं॥यश्चास्मन्मंत्राविषयः॥अपिच॥किमेतदितिविविच्यप्रष्टव्यं॥यस्यामव
 र्णायांवर्ततेभर्तृहारिकासाकिंदेव्यानुज्ञायते॥देव्येतदेवजानामि॥इतःपरंदेवीप्रमाणमिति॥ततश्चसासूक्ष्मज्ञामहादेवीक्षण

मिव ध्यात्वा दीर्घमुच्छ्वसिः श्वस्य ॥ किमप्यनुक्ता प्रययौ ॥ महारातोपि देवी द्वारा कलितवृत्तातैकदेशे मां वाक्क इत एहि शृंगारमंज
रीत्याहूय ॥ अज्ञापयामास ॥ गच्छतपोवर्न ॥ यन्न भगवानुशाना ॥ इति घृमेवर्मत्रपूतजलमाहरयेत्तापशान्तिर्भवैद्दत्ताया इति
तदाहं अंतर्नियमितस्मिता किं भवति मंत्रजलेन विद्या बलेन वा ॥ मुधैव मामायासयति देवः ॥ भर्तृदायिका मिव मदनः ॥ देवापि
भ्रांत इव लक्ष्यते ॥ इति स्वगतमा लोच्य ॥ प्रकाशं देवस्याज्ञाप्रमाणमिच्छत् ॥ अतश्चितराजा देशाप्रतिनिवृत्तास्मि ॥ वृथस्य उ
क्तं वक्तव्यं ॥ यदीषदपि परिचयः सरत्तानां नानातरं सहते ॥ सखेमरात्कचिन्नामेतत् ॥ स्वांतहि नस्ति मद नो मा नो भगाय
कल्पते ॥ सोपि सोऽस्योत्र ते हेतूरागस्य विषमा गतिः ॥ ५७ ॥ अस्त्वेतत्सकृत्कीर्त्तितं जाने ॥ यस्तु ॥ तादृग्गज्जयजं
गममदनवेज्ययाः शृंगाररससारसर्वस्वमंजुषायाः हृदया कर्षति ॥ अस्त्वेतदप्यनुमप्यस्य थाभिमत्तगमना
य ॥ वैलाभ्युसी जाता किं ह्येतदपि स्नातुमिच्छामि ॥ कौभवाति ॥ विस्तरतस्तत्कथयेत्याभाष्य जोषमासीत् ॥ मराठ
कोपि ॥ सखि शृणु मदीयवृत्तांतमिति यावद्दुःखमिति तावदेव श्रीनिवासोपि ॥ नो नीतारतिमंदिरं मणिमयं नो मंच

३८
मारेपिता नोदधो धरपत्रवः कुचतटी स्पृष्टा नवापाणिना ॥ न कोऽपि कृतानवाप्तदुगिरा संभाषिता कवलं दृष्ट्वा चूतव
नेकरोति विवर्शचेतः कथं कुर्महे ॥ ५८ ॥ भूयः कातरतामवाप हृदयं च खवंतरं नेक्षते दृष्टिः कंपमुपैति गात्रमयते धैर्यं
निरालंबतां ॥ रागाग्निर्मलयाग्निलैरुपचितः स्मेर्नादशां प्रापयत्यत्रानंग कलंबको रुदिगतः साक्षी न चाव्योजनः
॥ ५९ ॥ इति वदन्नेव यदृष्ट्वा तल्लानमगमत् ॥ यत्र शृंगारमंजरी मरात्कश्च ॥ आगत्य च तां दृष्ट्वा दृष्टपूर्वतनसं
जातप्रत्यग्विज्ञस्तया पिसरभसमुत्थाय सम्यग्ज्यौलिदेशप्रसारितचेत्तल्लया कथमत्र देवोपीति सस्मेरमुरवमंजलिं
बध्ना ॥ यः शूरान्वयसंभवः करगतं च कंच यस्पृज्जात्तो केनाभिभवत्तमेतिसचमै श्रीवत्सलक्ष्मापतिः ॥ कां
तस्तत्र भवाभ्युत्थितियथा तस्तं तपोभिः सुरासाये मंगलदेवता भवतु ते कामाय सोमानना ॥ ६० ॥ इत्याशिषासवि
नयमभिर्नतैर्देर्दानश्चित्तं वांश्च ॥ अहो अपूर्वेयमाशिषां परिपाटी ॥ यदस्मिं लोके तत्र भवानिशा दृष्टवणेन किमप्या ३८
नंदमेदुरितमिव चेत्तः प्रायः प्रकृतोपकृता लवाषोयभवेत् ॥ अथवा भ्रातरेषु विलासः ॥ यदत्र यदृष्ट्वा प्रक

नैषुशद्वेषस्यानुकूलार्थग्रहणं किमाश्चर्यमेतत् ॥ जगदेवतन्मयं पश्यतः ॥ अथवा तर्कागोचराख्यं नृनियतेर्भगी
॥ अद्यानामयुते गते सक्तजनीरक्षाचतेन कतोरखेतद्दुरे शक्त्यमभवद्भयं कथं ते नहि ॥ अखेतच्च दद्यान्नमसे हत
वानाजौ तदप्यस्तवा तर्ह्यतां प्रपते वदन्नि कथं वल्मीकजन्मावयिः ॥ ६१ ॥ किंच ॥ भिन्नं मेलयति प्रसादगलितं ग्रंथा
निनीतं पुनः प्रत्यावर्तयति क्रमेण विधिर्लनं तन्नोति क्षणात् ॥ दूरस्थं निकटी करोति स घटं चानीय पाणोददात्याच्छ
न्नं प्रकटी करोति पुरतो देवं प्रसन्नयदि ॥ ६२ ॥ इति विचिंत्य च ॥ अपि सखि दिष्ट्या दृष्टासि ॥ किंकुशलससरवी कंदबा
यायुष्मद्भर्तृदारिकायाः ॥ इत्यानंदवाप्यस्त्रानेधिरहसं तापज्जनिताश्रुणिकल्पयन् हरितां शुकां च लेन प्रमृज्य ॥ शौणा
रविंदद्रोहदक्षं नेत्रयुगलं सस्पृहं तामभाषत ॥ सापिह्वज्जामंथरतारं विलोच्य ॥ कुशलमव्याहृतभर्तृदारिकायाय स्या
भवादृशश्चितो न्नयनहेतुः ॥ किंचायं विदितवेद्यः कुतः ॥ देवस्य प्रियसहचरो मरालक इत्यभिधाय ॥ कुत तत्कालोचि
तात्वापेन तेन चाभिमतप्रयाणा गृहीतपारितोषिकां ॥ अयमयं देवप्रयाण प्राणामांजलिरिति ॥ परिचयपरिचयप

३० श्यंतीशनैर्जगाम॥ श्रीनिवासोपिमरा लकवचनदृढीकृतधृतिः फणींद्राचलमागत्य बकुलमालो नारायणपुरं प्रेषयितु
 मिच्छन् ॥ मधकरवचनरीतिमंजुसत्संविधानां कथमपि निजकार्यस्यानुकूलं विधाय ॥ कविरिव विधिनारीवेकं देशः प्रसा
 द्य प्रभुरपि बकुलं तां श्रीनिवासो नन्द ॥ ६३ ॥ इति श्री श्रीनिवासविलासे तृतीयोऽङ्का सपर्याप्तः ॥ ३॥ अथ परेष्टः श्री
 निवासाज्ञया नारायणपुरं गच्छंती बकुलामध्वै मार्गमनर्गलप्रसरयज्ञसंभगवर्तं ब्रह्मरातं नीरीक्ष्य प्रणम्य च यथावृत्तं नि
 वेद्यामास ॥ महर्षे कपोधत विद्युरात विदितमेव भवता भवता पहारकः श्रीनिवासो भुजंगाचले निवसतीति ॥ सच कदा
 न्विन्मृगयापरिवृतो मामभणत् अयि बकुले ॥ यमया विपिनभुवि प्रसतापमसरसो नाति दूरे कापि पिका लापा दृष्टा स्पृष्टा च
 मनसा या खलु हीनमहीनमपि कलयति वेण्या ॥ १॥ तनुमतुर्लुचोत्वासयति दृष्ट्या ॥ २॥ अर्गं नागं च लज्जयति कुचाभ्यां
 ॥ ३॥ गजमशजं च द्रोपयति मदनेन ॥ ४॥ रतिमरतिचतिरयति रूपेण ॥ ५॥ किंबहुना ॥ वक्रं पुष्करहारि शं बरलसन्नेत्रं वियो
 गो विष्णुं विं बोष्टोऽमृतसंतरः शरत्तं ते ते कष्टाक्षा कुराः ॥ क्षीरं वाक् भुवनेत्तरं च पुरयेय स्याः कुचः सद्सः प्रेमा ग्जीवनमे

वतद्दिक्कमखीसासाधनीत्यज्जला ॥ ३ ॥ साखलुदर्शनात्प्रभृतिचंद्ररेखेयसागरस्य कामपिविकृतीमापादितवतीचेत
सः ॥ तदब्रुवती भवती निपतिश्चरणमिति ॥ अहंतुसदुक्तवतीयदुचितमार्यभावस्य ॥ तथाहि ॥ देवपरिहरेमांमनीषां
॥ यतस्त्वादृशानां पार्थिवानां नोचितः पारभवप्रकारो मन्मथेन ॥ तोषहेतुर्धरणी न तरुणी ॥ महत्त्वं दर्शेण न कंदर्पेण ॥
६ ॥ आंगीकुरुसैव्यं न देवं ॥ स्वर्णोद्गीयाः कौशानकूशाः कैपाविरतनाः स्त्रीमूलं कथं सनेन स लघुर्तानीताः ॥ देव्या रिरक्षोराक्ष वि
सैसंविधीमंगीचकार ॥ भगवान्गोविंदः ॥ विनाचंद्रं कोवाबुधर्नंदनो जातः ॥ मधुपाः कुक्कुमे पुसं का भवति ॥ मदना
सक्तास्तमोविशंतीति त्रयाप्युक्तं किं तन्मृषा ॥ मारहतो निःश्री एव ॥ अपिचेरमपिशृणु ॥ या भवतो का सा प्रायेण विय
द्रूपा लसता भवेत् ॥ जानामि तां ॥ यस्याम धमकुलकरवप्रभचतुरा कुतला ली ॥ भुजंगस्पृहणीया वेणी ॥ दोषा कतनु
कारिमुख ॥ परपुष्टस ब्रह्मचारी ध्यनिः ॥ पल्लवैका सिका योग्योऽधरः ॥ द्विजिह्वसहचारिणी से मलता ॥ मार्तण्डानुकू
लं गमनं ॥ सत्येवं शुद्धो भवान् कथं तस्यां रक्तः ॥ अस्तु वा तस्या प्रणयः ॥ विरुद्धचर्ययोः कथं परिणामरमणीयता ॥

॥ तदपि शृणु संक्षेपतः ॥ सादिशोरंजयंतीत्युपनरंजयन् ॥ सादृशारं कुंकुलद्वेषिणीत्युपनरकुंकुलद्वेषी ॥ सापु
 ४० नरलकारातिर्कंदरी ॥ त्वंतुर्लकारातिर्कंदरः ॥ इति ॥ अतः परं यथारुचिर्माचरेति ॥ सोपिश्रुतमद्वचनः ईषद्व
 सन् ॥ देवि शहसामर्थानुगुणान्दोषीकर्तुं दोषान्गुणीकर्तुं समर्थासि ॥ अलोकसामीप्यात्तव शक्तिः ॥ किमस्य घटं
 श्लेषवाद्दरसज्जनानां ॥ प्रसीदतु वत्से मयि निर्व्याजप्रेममांसलनयनीतकोमलं ते चेत्तः ॥ कश्चित्पुरुषः स्वशत्रुमपि
 विवाहशौभया योजयन्महतीं कीर्तिं प्राप्नोति ॥ अतो मांकृतार्थविधाय परं समाख्यामवाक्रीहीति ॥ सांजलिबं
 धमभणत् ॥ महर्षे किं करोमि किं करिष्ये दाज्ञाप्रमाणमित्यवतीर्य पचनाशनाचलाप्य कपिलेश्वरं ॥ गुणवद्गुणो
 प्यहीनो मार्गणवन्मार्गणोपिलक्ष्मीवान् ॥ धर्मो धर्मवदचलो यत्कसपायात्पुनरातिः ॥ २ ॥ इत्यार्योस्त्रसन्महाश्लेष
 यागो र्येषा परयानंदयंती तमुनायकमिह प्रसास्मि ॥ बादरायणे इदमपरममिहितं देवेन ॥ बकुले यद्यत्र कन्या सर्व ५०
 धिनामनुयोगः प्रसरेत्तदार्किकं थयसि ॥ अद्याप्य कृतविवाहरति ॥ कालातिर्कांतिदोषसूचनं ॥ जातविवाहोयमि

तिसपत्नीस्त्रितिज्ञापनं॥ तस्यामलव्यसंतानइत्यनतिपुंस्त्वय्यंजनं॥ द्वितीयोचरइतिअर्मागत्योद्घेधनं॥ भार्या
 स्पष्टिप्रकृष्टावर्ततइतिगृहछिद्रावेदनलाघवं॥ सादुश्चरिष्येतिअलीकवादमहापातर्कं॥ नैकयातुष्यतीत्यव्यवस्थ
 त्वद्योतनं॥ रूपोन्मादितइतिवनितापूर्वकानुरागाभावकथनं॥ तथाप्रलोभितोयमिति कुमारीजनयिरुद्देशंकावीजोद्गा
 वनं॥ अभिनववयाःइतिप्रापीयसानिष्कारणपरोपतापदक्षेणनारदेनभिद्यतेरहस्यपुराणपुरुषइति॥ अश्वचतुरासिव
 च्छुंकिमपिवावद॥ कथमपिवाकुरु॥ अग्रभुरस्मियुक्तायक्तपरिज्ञानइति॥ एवंमयेवार्चितभरेदेवेमयाद्यकिंकर्तृशक्य
 मित्येवमुक्ताधिरराम॥ संवृतवचनायांतस्यांशुकोपिस्मारितश्रीनिवासःपुलकांकिततनुःशमेरत्तावभाषे॥ देविवकुले
 कुशलास्त्वितुं॥ वदत्यकार्यभावयादेवस्वचित्तराधनंकर्त॥ अनुसरण्याःस्वतुनिरगलप्रचाराःप्रभवः॥ अस्त्येतत्तावुभा
 वपिदृष्टपूर्वोतयोयोग्यएवसंयोगः॥ यतः॥ स्वाश्यामासहिकुलः॥ सापभिनीस्तुयस्तमाश्व॥ साकांतालका॥ स्वतुराजरा
 जश्व॥ सारूपेणहरिणीस्तुयज्ञासाहरिणश्व॥ इति॥ तथापिसौभद्रकातरितिहोलाकर्मकरोतिचेतः॥ अथवाआःकि

मर्यादम्यागमनशकाभूपानां॥ रामोजनकस्ततायामनुरक्तः॥ विचित्रवीर्यस्त्वं विकामुपयेमे॥ नदीस्ततोवाहिनी
 ५१ पतिस्वप्राप्त॥ राजनीतिविगज्जातधिकारक्षमयौलोचने॥ इलायामनुरक्तोभूदित्युत्रः पुरुखाः॥ ३॥ इति॥ अ
 थवामहस्कदोषारोपेणमेवदोषः॥ यथाकथंचिन्नाज्ञेनकृतोपयमसहायेनभवितव्यमित्यार्यवादः॥ लोके हि स्वशत्रु
 मप्युपयमनीत्यामहाराजसंपदमनुभवन्ति॥ तिष्ठेत्तद्देवि साधयसाधनीयं॥ अहमपि यथाशक्ति श्रीनिवासस्पर्कायैक
 देशसाधकोभवामीति॥ बकुलीपिविश्रुततद्वचनातिर्गम्यतदाश्रमात्॥ चित्रस्मृतिपथंप्राप्त्यस्मिन्निष्कटकामही॥
 तं श्रीनिवाससंस्मृत्ययच्छुकोभूत्सकंदकः॥ ५॥ इति सानंदचिंतयंती कितिचिंतयंथानमतीत्य॥ राजपुत्राः शरीरतापाप
 नोदायद्विजजनक्रियमाणरुद्राभिषेकस्तवर्णमुखरीतीरगमगस्त्येश्वरमासाद्य॥ सावैप्रीतपयोधरासंचपुनः श्रीनी
 जकंदोभवस्तुष्टार्णवप्रकटीचकारसंचसाऽपर्णाभिधानंगता॥ तोजातो कलधोतकोतिरुचिरावाचंद्रमातारकंतद्वा
 षस्यमहोजपत्यनुकलं श्रीपार्वतीशार्चयोः॥ ५॥ इतिस्तत्यातद्विजपरिचर्यापरेः राजदासीजनैः समंतत्पुराभि

करवीवभूव॥ इतः श्रीनिवासस्तु च पलस्वभा वीमरा ल क मा ह ॥ वयस्पवकुला ता व द्ग ता परं कार्यसा धया त वान वा ॥ प्रायो
मुग्धांगनानां चित्तं राजप्रसादवच्चपलं ॥ तच्चर्मदाक्षभूयिष्ये किरातवन इव मृगो भीतभीतः प्रसरति मदनस्तत्र किं करणीय
मिति ॥ स्योप्याह देवैर्मेघं ॥ यतः ॥ प्रायशो लोके वनितानां स्पृहास्त्रा नं सो दयं मे श्वयंच विद्या च ॥ तत्रोदाहरणतारादयं कल्प
तु देवः ॥ तत्रैकातारा ॥ शृंगारदीक्षितत्वं राजत्वं कलानिधित्वं च चंद्रे दृष्ट्वा स्पृहायां च भूव ॥ द्वितीया तु ॥ सग्री वंगजादि फलं क
ला लाघे न तोषयंतं कपिराजमकामयत् ॥ देवैर्दंता वस्त्रे रिणीवृतं ॥ कावाकुलकन्या एकत्र प्रकटितानु रागा भूलाः परस्परं सक्त
मानसा भवेत् ॥ अधिकविमलीजाने किमत्र शंकया ॥ तस्माद्गुणमि ॥ वसंत श्रीर्नियतिश्च मे लयति द्वेधा ॥ स्योप्यचिरादेवमहो
स्यो विश्वं विस्मापयतीति ॥ अथ देवोप्यचिंतयत् ॥ लोके पुरुषः केवलं सरलो न स्यात् ॥ सरत्स्वच्छो भूकुचभारः पीडयते ॥
नवनवकपटोल्लसितो मान्यो भवति ॥ वक्र एव गुरुरिति सद्गुणशब्दं ॥ भगवान्भारायणोपि महाभावा कर्तारवपुरुषोत्तमो
जातः ॥ अतः कपट एव सवीर्यसाधकः ॥ इति विचिंत्य ॥ भारतसमरभूमिरिव गुल्मोद्भासिनी ॥ वर्षासरिदिव मध्यदेशे

४२ लसत्योता ॥ विंध्यादवीचवेत्रलताचती ॥ इंधुमूर्तिरिव कपर्दकमालालंकृता प्रावृद्धक्ष्मीरिवुष्णालंविषयोधरा ॥ धर्म
 देवताभूत्वा नाराणं पुरं प्रविश्य निदिपोरविलासं ददृश ॥ तत्र कश्चिद्द्वितीयासीत् कंचनस्त्रियं च क्ति ॥ नीलांबरासि वामोरुसु
 सलं च करे तव ॥ योग्या तवास्तुरामाख्या तनुकंदं भजा धनेति ॥ अपरः कस्याश्च न वृत्तांतं सरं व्याय प्रत्याह ॥ ज्वावली
 तुलिता शिवस्पमलिनं च कं नखां को लसको दंडं मुकुली बभूव च शरस्पाद्या वतारक्रमः ॥ आयस्ता समवाटिका शिथिलि
 तप्रायां शुक्रः स्पंदनः प्रायेणा कुमुखी सखे रिपुरण श्रांते वसंत लक्ष्यते ॥ ७ ॥ इति ॥ कश्चिदपरां मुग्धा वरुडा मारभ्य क्रमेण रू
 दयो वना कामुकी चर्णयति ॥ यत्पुष्पेषु शिखी मुखे वृत्तिरभूत् सौरभ्यमासीत् ततः पुष्पं चोत्कलिका च पल्लवकुले सारत्तां ते त
 तः ॥ पश्चात्सद्दृष्टपाणि वेषु न विधिः पश्चाद्भसा पेक्षि तीयस्यास्तद्दूरत्वालता विजयते सा कापि नेत्रोत्सवः ॥ ८ ॥ इति कानि
 द्द्वितीयां यैरेवाक्षरोत्पुरुषः संत्वापयति तैरेवाक्षरैः प्रतिवक्ति ॥ वीरायिते नैपुण्यं दक्षयि ॥ मेखलामियोगो न सखाय ॥ रा
 माधिकस्वभावात्तदयं गमश्रीरसि ॥ सरलता नेत्रोकोत्तरा ॥ सन्माला तु गुणनायकगुणोत्सितसंपत् ॥ अधरकतुसकल

बन्धजीवरुचिरसि॥सर्वदोरुसंपदामनोहरसि॥रुच्यतिरेकान्मामधःकरोषि॥त्वइत्याविस्मयान्वितंमेचेतइति॥कश्चित्
स्त्रियंस्तुवन्निंदति॥मुग्धेसुप्रियासि॥अतनुकलहप्रियेतिरमणीयसिक्तमानेकिबहुभाषणैरिति॥काचिद्विदंस्तुव
न्निबधिकुर्वतीत्यसक्तार्क्षिक्षयति॥जरदेश्या॥मुग्धेमनोजातविकारमेतस्मिन्माकुरु॥वृथैवानेनसहजल्यस्यास्तय
स्नेहक्षयएवफलंस्यात्॥यथानिवर्तनयातितथाकुरु॥अचिरादेववृत्तमानागच्छतियश्चहिततरःपुमिनीनां॥तुतःपर
मृतेनकिंतेप्रयोजनमिति॥काचिद्देश्यागृहकृत्यव्याजादुहितरंक्षिपयति॥अनर्घमणितामिज्ञेकंठस्नेहपुर्तनायकं
सत्कुरुनर्बधनंप्राप्नोतिस्करमिश्रतन्तपश्यतसि कुतःदुर्वसेप्रवृत्तिंजीनीहि॥कृगतागुणाऽनघात्रेतेप्रत्ययइति॥का
चिस्त्रयीचतुरंगलीलातिवेदनव्याजेनजारंयोधयति॥प्रियमखननुअस्याऽकुंजरंगृहाण॥स्मरनवाजिरुतचातुर्यम
स्याः॥पश्यपश्यसेनामेनांत्वन्निकटर्गा॥प्रकटीकुरु रथ॥पात्रंमाखज॥याजयबंधइति॥एवमात्रांतरे॥लसमानस
तयत्रागलितघनवांतनिकररमणीया॥शरदःप्रभातवेलावभारलीलांसटिलेव॥१॥अथोदितेसूर्येतिवतनकाल

५२ त्रयवृत्तांतं कथयंती राजभवनवीथिकां प्रविश्य ॥ तत्रापि जनकदं ववेष्टिता धर्मदेवता तसद्वृत्तं कथयति स्म ॥ तथा हि ॥ का
 मपि वेश्यां प्रति ॥ पूर्वैश्च हरिपात एव कश्चिद्गुणोद्दृष्टः ॥ सत्यामंत्रबद्धा दूधे विनिवेशिताः ॥ कंचौचिप्रं प्रति ॥ अये सुपाराश्रितौ
 रामाराधनं कृतं ॥ इदानीं बहुधा म्यालाभचित्तया म्लानमुखोऽसि ॥ पुंडरीकनयनाराधनं कुरु फलवाश्रवति ते मनोरथ इति ॥
 कंचन वणिजं प्रति ॥ रात्रौ त्वयानीवी मोचिता ॥ इदानीं मयि मकराधरा गमनं चिंतयसि ॥ सत्यावृतवृत्ताते कार्यसिद्धिः ॥ दुर्गतं
 प्रती ॥ ग्रीष्मे वस्तूनां संपश्यसि ॥ अपरं प्रति ॥ सूर्येऽस्मिन्नेश्यामालाभो भवति ॥ अयं प्रति ॥ मध्याह्ने मित्रं स्वप्नमवगच्छसि ॥
 अयं प्रति ॥ पौर्णमास्यां प्रश्रमराजां नंदं क्षसि ॥ विटं प्रति ॥ कावेरी तैदुःखमपनुदति ॥ अयं प्रति ॥ इदं प्रार्थय संतानला
 भो भवति ॥ मंदपुत्रां प्रति ॥ वसंते तयो गजः प्रोटो भवती अयं शरदिधात्री दक्षिणं भवति ॥ एवं जनमात्रं विश्वासपा
 त्रमापोदयंती स मर्थेयं कालत्रयवृत्तं कथन इति स्तुयमाना राजवल्लभयापि धरयाचेटीमुखेनाक्षरिताराजभवनमा ५३
 साद्य ॥ देव्या पृष्ठाक्षधितास्य नंदेति ॥ ततः परं सर्वमपि ब्रवीमीति ॥ तत्रातिचापलं मध्ये मध्ये भिनयंती श्रीवदरी

नारायणमस्त्रि का र्जनवेद्यथ श्रीरंगेश्विरूपाक्षवीरभद्रनर्कउगो कर्णलिंगेतिदेवताः प्रार्थयंतीयष्टिकाचालयंतीरुद
तंविशुंताउयतीअधिराजदास्यःइयंराजांगनायदुद्दिश्यपृथक्सिद्धिपत्तुर्अंगजातानुबंधिनी॥महिष्याःवृत्तमिदं॥किं
मयेनस्कराभिवृत्तांतःएषःकिंतूहंतिष्ठथ॥सत्यमसंत्यंवेतिमुहुर्महुरासयंती॥अधिराजांगनेज्ञातमिदानींमियमने
गपीअविस्तरेणवक्तुंनावसरः॥प्रकृतमनुसरामि॥तदाकर्णयभूतवृत्तांतमित्यकथयत्॥अत्रांतरेदेवीसभयं॥अधिधर्म
देवतेकिंमसुखाःपिशाचवाधेतिभणसि किंसत्यमसत्यमित्याह॥सोषि॥मुटेप्राग्वृत्तमवधारयेतिवदामि नपिशाचपीडेति
॥इयंकिलवसंतैकस्मिंश्चिद्नप्रदेशैकंचननिर्जरंनिजरपुंउरीकपुंउरीकगर्बहरनेत्रनेत्रप्रभाजितचंद्रं॥चंद्रकुलाव
तंसंतंसम्मानितंपद्मासनादिभिः॥अर्जनवर्णनघोटकेनवसनेनचविराजमानं॥राजमानहरेणवक्त्रेणभुजेनचशो
भमानं॥शिवमिवसबल्यकरं॥कमपिनिषारचक्रवर्तिनमद्राक्षीत्॥तत्रचाभिनिविष्टेयंकण्ठां दशामवापतसत्य
मसत्यंवाविचारय॥शृणुराजांगने॥वर्तमानमपि॥याचकजनतैववामाभिभूता॥चंपककैलिकैवालिवर्गनस्करव

यति॥बोद्धचित्तवृत्तिरिवप्रसूनालोकनमिस्पृहा॥अश्रुततिरिवझिलीमुखाङ्गीता॥शुभश्रुत्यश्रेणीवसर्वदापिकासुहि
२५ ग्रा॥पतिव्रतेचपलवतल्यनानुमोदते॥केवलंतापीवतपतीयं॥अपिभूपकुटुंबिभिभविष्मपिशृणु॥अद्यश्रोवात
स्त्ववरयूनोधात्रीवकुलमात्मनिधानाआगच्छतिकन्यार्थिनीसायदिकृतकृत्यातर्ह्यंसत्कविवर्ज्नीयति॥द्रव्यत्ववत्सु
भावमवलंबते॥पार्वतीवकुलाचलख्यातिप्रथयति॥कमलपंक्तिरिवश्रीनिवासयोग्याभूत्वा॥वीरततिरिवातलजन्मा
नर्दतनोति॥देवकथितंकथननीयं॥इतःपरंस्त्रातुंनशक्यतेदुष्टामेसबलीशिशुरपिनामिजातः॥तदनुमन्यस्य
यामियथागतमिति॥एवमुक्त्वागतेकुहनाधर्मदेवतास्वरूपेश्रीनिवासे॥धरादेव्यामपिसत्यमाहधर्मदेवतापुष्पस
मयःपुष्पसमयश्चनर्तयतिवाल्मीजनमानसं॥कमलाश्रवाःकमलाश्रुगश्रुदुःसहस्र॥भवतुसाकावकुलामिधा
नापश्यामितावत्॥यदितदागमनमनलीकंतर्हिधर्मदेवतोक्तमनुष्ठेयमेवेतिचिंतयंत्यां॥परेकःप्रातरेवमुचोक्त २५
परिवारासागतेवकुलमात्मा॥तदनुराज्ञीसेयमेवेतिविज्ञायसानर्दपीनपयोधराभ्यांतदुरखकमाद्यदृश्यंतीकु

चोभ्रत्यालिंगनापयीत्पहस्तनिर्मतिरिक्तकोपाविष्करणाधातरिमहाराजयोग्योपचारेः सत्कृत्य भवनं प्रापयाग
 मनकारणमपृच्छत् ॥ साध्यवदत् ॥ देवि धरे शृणु मदागमनकारणं ॥ यस्य वाणी कृष्णसखपूता च ॥ कामस्तनयः सत्य
 श्व ॥ स ग्रीवो देहोश्चेश्व ॥ ज कुमपहसति पदश्रीः नखश्रेणी च ॥ भूरिशोभा वहं च स्वं सोदर्ये च ॥ सारसा तु वारिनेत्रयुग
 लं बल्लवं च ॥ यस्मिन् राजनिहारकायां सवृत्तस्य भणेर्वेधः सदानस्य गजस्य मदः ॥ सर्वज्ञस्य वेणोः कंटका कांतिः ॥ शूर
 जातस्य दानैर्मदिता ॥ कस्मिन् गन्धानां च नितानां मानहानिः सवचसां शुकानां पंजरबंधः ॥ सरसानां नदीनां प्रयोगतिः ॥ तस्य
 भगवतः श्रीनिवासस्य दास्तीकन्यार्थिनी प्राप्तास्मीति ॥ तदुक्तमाकर्ण्य संतोषनिर्भरा देवी राजानं शृणु तमाहूय शृणु तराधर्मदेव
 तागदितं बकुलागमनं रूपविस्मापितमणिपुत्र्याः पुत्र्याः दशां च निवेद्य विगलितवेद्यां तरंचक्रे ॥ सोपि स्फुरगुरुमाहूय सभां विदि
 तदन्तंचकार ॥ सचाहवाचस्पतिः ॥ वर्षावासरेणेव सर्वतो मुखपूर्णे न हर्षेण ॥ रेरे राजकुल कमलिनी राजहंस ॥ कमला कमला
 यस्य ताक्ष्णस्ताक्ष्णो धरापते ॥ नंदिनी नंदिनी यस्य स ते राजन्वरोचरः ॥ १० ॥ यत्कीर्तिर्हसितं मखे कुचतटे मुक्तासरश्चादमं फाले

सप्तलंकसिताञ्जलि कोतंसस्तथा कर्णयोः ॥ हस्ते हीरक कर्क कर्णं सधवलं वस्त्रं नितं वस्त्रलेपादे राजतहंसकोजयति सारिक
 पंकजाक्षीतते ॥ ३ ॥ किंच ॥ मत्स्य इव सदावनविहाररसिकः ॥ कूर्म इवो धृतचंद्रगोत्रः ॥ वराह इव क्षमा न्वितः ॥ पुराण सिंह इ
 व नृसिंहः ॥ वामन इवो ग्रामार्गणः ॥ भार्गव इव स हस्त बाहु गर्वहरः ॥ राम इव अचलोद्गतिरुच्चिरः ॥ कृष्ण इव भद्रानंददायकः ॥
 बुद्ध इव नयज्ञ प्रीतः ॥ कल्की वस्तु कृतोद्गुणिदानं ॥ अथाया लमुपमित्यास एवमस्पादिरित्यार्यवादः ॥ भद्रारव्यः प्रमदो ज्वलश्च
 सततं पोरजहंस श्रिया आजिष्णुः सकुमारतां समगमघोवेधनोद्गासितः ॥ स श्रीमान् जयति प्रकाममस्करश्रेणी कृपाणी हरि
 र्गंगायज्ञजगंडवत् ॥ गगनवत् गंगेयवद्रेयवत् ॥ १२ ॥ इति यावद् दत्तिताय त्कश्चिद्राग मंत्री बहु श्रुतो नाम कथयां बभूव ॥ भो
 देवाने न सरपुरो धसोक्तमाकर्णयता मया पिकिंचि स्मृतमिदानीं जानाम्यहं तं ॥ सहि कृत दशावतार इति सत्यमेव ॥ तथाप्यु
 क्तगुणान्न पश्यामि ॥ तथाह्येनं ॥ मत्स्यावतारे नीरसंचरणचंचलमाहुः ॥ कौर्मेष्पवतारे धृतमंदरागं ॥ वराहे तु कुप्रीतियु ४५
 क्तं ॥ नरसिंहे तु कया धृतनयो मंदित इति ॥ वामनेपि बलि विरोधेन सचुर्न गत इति ॥ भार्गवावतारेष्पर्जनद्विडिति ॥ रामा

वतारेशरभंगमयावेति॥ बौद्धवतारेऽहिंसानंदबभार॥ कल्पवतारे कलिसत्कृतमध्यवतरे॥ अपिच॥ रामएवकुस्मिन्
त्याचार्योच्यतेतदपिचिचार्य॥ कुस्मोहत्यानंददः॥ रामस्त्वहत्यानंददः कथंजातः॥ देवशृणुकुस्माद्यतारकथामपि॥ पा
लितार्जनोपिभग्नार्जनःआसौ॥ किंच॥ बाललीलाचरित्रमस्ति तद्वाचामगोचरोस्माकमितःपरंदेवःप्रमाणमिति॥
उक्तातूष्णींस्थितेसस्मितेराजमंत्रिणिसंदेहोलासूदेभूपेपुनर्देवाचार्येकुपितइव॥ हं होराजवत्सलबहुश्रुतप्रगल्
भोसिद्धिधरवप्रायां॥ देवेष्पस्पृष्टदोषगंधेशद्वसामर्थात्किञ्चपुमासेपयसि॥ शृणुरे॥ गंगापादसरोजपुष्परसतिआलाधि
पत्तत्पतित्रैलोक्यचतुर्द्विद्विर्सेनद्वेषीरथत्पंजजः॥ कालःशस्त्रतिशसतत्यनुदिनसावेदवाणीगृह्यध्विर्यस्परमावि
लासरसिकेतस्मिन्नकिंसद्गुणाः॥ ३३॥ किंच॥ सत्यव्रतदयाशालीनकिंमत्स्यः॥ पृष्टीकृतमंदरागःकूर्मः॥ वस्त्रमत्य
लंकृतोवराह॥ हिरण्यदानदक्षोनृसिंहः॥ विक्रमप्रसिद्धोवामनःसहस्रकरविरोधिप्रतापप्रसरोभार्गवः॥ धर्मदीक्षा
गुरुरामसत्यान्वितकृष्णः॥ सर्वज्ञोबुद्धः॥ सत्कृतजनकःकल्कि॥ अपिच॥ यस्मिन्क्षतिक्षितिं॥ आपणेआपणेरोहि

एयः॥ मंडले २ राजानः॥ पंजरे २ शुकाः वने २ इंद्रदुमाः॥ वीथीषु २ निर्जराः॥ स्फुरते २ इंद्राण्य॥ विले २ चक्रिणः॥ अरण्ये २ स्फु
५६ मावः॥ तस्मिन्निधराजनिग्रहोपायविदिदाशरथभिन्ने श्रीकृष्णे देवेशवरत्नमपि न विस्मयाय॥ अन्यथा शबरीकथं तुष्येत्॥
तिष्ठेत्तदस्मद्दत्तं॥ पुराणचार्यः शुकः प्रष्टुयः॥ इति वदति स्मृतिमात्रकृतसंनिधानः यथा विधि पूजितः कथयामास शुक
योगी॥ राजन्महोत्तमव॥ पुरास्वतु मे तार्यां श्रुतं एव स्यात्स्यमानेषु पुण्यप्रबंधेषु कश्चिद्रामो नाम राजा दशरथरयो ध्या
धीश इति॥ यस्मिन् राजनि॥ सक्ताराति तुल्यरूपश्चंद्र इव॥ ब्राह्मणगणो जेवात्कश्च॥ स महोत्तमव संत इव क्षत्रियचयः अ
शोकांकितश्च॥ यस्मिन् चराष्ट्रे गिरिविभ्रमाः गजा इव द्विजाः॥ समदा द्विजा इव गजाश्च॥ स प्रतीकस्पर्हणीयाः करिण्य इव
तरुण्यः सार्वभौमयोग्यास्त रुण्य इव करिण्यः॥ कलमहिता वाणी वके दारश्रेणी बहु धान्य दद्या के दारश्रेणी ववाणी॥ रा
क्षसविभवानंदश्च वणं हि समास्कचक्रवर्तित्वं॥ राजकुलालनिचये रक्षतियस्मिन् च संधारां ज्ञि॥ १५॥ सहिसत्सु रागशो ५६
भंशैव शरसंकरं च सीतायाः॥ चित्रं २ रक्तं तेपे राजकंदर्बं च पीडितं चक्रे॥ १५॥ अनुभूतचापभंगः पूर्वपश्चाच्च दृष्टहारभं

गः॥बहुगुणभंगःसततचित्रं२तथापीवीरोसो॥१६॥सजयतिकश्चनधन्वीवालिस्वमार्गिमननिःश्रेणिः॥प्रिन्नसंसंश्रितता
 रातादकश्रीःकृपावेली॥१७॥आश्रगजातुहताशनसात्कृतलंकापुरीतदीशोयः॥सीतादर्शनकुतुकीसोव्याकुलकुत्सुप
 एयपरिणामः॥१८॥विरहाग्निःशान्तिमगात्प्रविशतिवह्निर्विदेहकुलदले॥नहिचित्रंसीतायामुत्प्रेनोत्प्रेप्रशान्तिमेतिकिल॥१९॥
 तदनुचित्रभानुप्रवेशविनिर्गमपूतासीताप्राप्तराज्यंराममवादीत्॥आर्यपुत्रमायासीतेयमायासितादुरात्मनाराचणहतके
 नतद्वियंभार्यापदेरुपनीयेति॥रामस्तुतदाकर्ण्य॥प्रियेजानकि॥एकपत्नीव्रतधरोहमिदानींकृतकृत्मावतारःतारेशमुरवी
 मेनामेनांगजातामिवशिवःभूभूक्ततामंगीकरोमीत्यभाषीत्॥राजनृसेवपद्यावतीसएवश्रीनिवासस्तयोरुचितएवसंबंधः
 ॥कोअसंदेहःकिंविलंबेनलिख्यतांलग्नपत्रिकेति॥अथाकाशभूपतिस्तत्सलग्रपत्रंभगवतंभागवतप्रसथतोशुकंबकुलया
 सहप्रेषयितुमिष्टकुमारीप्राप्तादस्त्रितांबकुलां॥भटीगजःकरोनीतिरपिवंकटभूपते॥वत्सेसदानरसमाभातितल्लुब्धवर्गवत्
 ॥२०॥कोताभालकटांक्षास्तिरूपवद्राजतेसरौ॥रोहितांकोद्वसत्कीजोघानंशेषांचलप्रभोः॥२१॥इतिश्रीनिवासगुणवर्णन

प्रचुरं राजपुत्रासहस्रपतीमाह्वयकं एण्ड्राचलं प्रेषयामास ॥ सच शक्रोऽपि सपक्षस्तदहरेव प्राप्य यथाशास्त्रपूजितः ॥ चंचलश्रीर्मा
 ४७ दृष्टः श्रीनिवासतवाहिनः ॥ अक्षरकृतिकृतोऽपि तादृगेवेति विस्मयः ॥ २२ ॥ तत्खत्रोरपि तन्नाशीमता विंदुधिकप्रभो ॥ सवत्संयुक्तकु
 तलः सान्वत्संयुक्तकुंतला ॥ २३ ॥ इति सजयसद्गुरुदीर्घ ॥ प्रतिपाद्यदुहितरं स्वांगं गंगाभर्त्रेस्त्रिवंतीनां ॥ जगद्देतदीयकन्यां लक्ष्मीकृतमः
 कलत्राधरि ॥ २४ ॥ इति बहुश्रुतप्रोक्तश्लोकवर्जं सर्वमपि वृत्तं स्वागमनकारणं च निवेद्य तोषयामास ॥ स्थाने स्थित्वेतत् ॥ न कस्यश्च
 कवाणीतोषहेतुः ॥ पुनश्च शुकः श्रीनिवासमाह ॥ देवसर्वमपि वृंदारकवृद्धभाकारय ॥ अधनातु ॥ सर्वत्र परिपूर्णवाहिनीऽसम
 द्रुकमलः उत्प्लवमानहरिकर्दबः ॥ स्फुरद्वापः ज्वाहितकरः शूरराजतेजोप्रहारकः ॥ दृप्तसारंगनिकरः महाशवडववर्षासम
 यः समाजगाम ॥ यश्चाज्ज्योतिरिव निरिव सर्वसत्कारः ॥ संवर्तइव दृष्टाने कखद्योतप्रतापः ॥ अनुकूलनायक इव सदा वलाका
 महितः ॥ भारतरण इव दृप्तसिंहराजः ॥ दुपद इव दिशंति नंदनः ॥ दुर्जन इव भिन्नसेतुः ॥ तालवनप्रदेश इव मत्तधेतुकः ॥ त्व ५७
 मिव संजातकीर्तिः ॥ आनंदयति पार्वती कटाक्ष इव सर्व ॥ अपि चेदानीमसहमानतपः स्थिति विलासाः ॥ पुनश्च श्रीबद्धस्पृहाः

॥ मित्रस्पर्शाज्ञोपि नानुग्राह्याः ॥ इति सूचयन्ता विषयव्यवस्थितौ नयनगोचरी भवतः ॥ द्वावयंत इव शुचिचरित्रं ॥ मदनगुटिका धनुर्म
ताः ॥ कुमदकलिका इव पतंतिकरकाः ॥ जीवनप्रदेष्यपि च पलाः ॥ चिरसगतं न बध्नीतीति कथयन्त्यश्च मेघेषु क्षणं राजंति सो दामि
न्यः किंबहुना ॥ राधोत्सासनिदानेन कक्षराद्दर्पहारिणा ॥ अनेन हंसरिपुणा देवकीनंदनायितं ॥ २४ ॥ देवेतः कथयामि जं
कुशोभावहे ॥ समतः संहो हर्षदरे ॥ त्वयी च वर्षायासरे कृतवति दयाशरदिसहो ॥ स्ववमतु भवतु देव इति उक्त्वा च तदनुम
त्या स्वाश्रमं गतवति कृषिसार्वभौमे भुके वकुलाहस्तापितं पद्मावत्यावसंतमिव सकलैकैव शोभं ॥ ग्रीष्माभिवशुचि
तारमणीयमितं ॥ वर्षायासरमिव पयोधरसंबंधसंदरं ॥ शरत्समयमिव राजा द्रुपदं ॥ हंसं तमिव स्पृहणीयमित्र
करं ॥ शिशिरमिव तपस्वितापकं ॥ मोक्तिकहारं कंठालंकरणं विधाय कदागच्छेत्परदिति चिंतयन् ॥ नवरसकमनी
यशीतशीतस्वभावे लसतिसघनसारोज्ज्वलणे वेकटेशः ॥ कविरिव नृमृगेन्द्राचार्ययाचां विलासे विहरति स च वर्षाया
सरे श्रीनिवासः ॥ २५ ॥ ॥ इति श्रीनिवासविलासे चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ श्रीहरं व ॥ अथ तस्यां वृणय्यासरं कला

रमण्यां क्षीणरसायांगतायां ॥ १ ॥ दृश्या दृश्यगौरपयोधरां ॥ हंसकलस-त्रीरजपदां ॥ स्फुटपरिकलितनिर्मलरसां ॥ निरवग्रहरा
५८ दासपदभिरामां ॥ अफादशुभ्रां कुरमाप्रकयेपतक्षमानक्षेत्रमौलां ॥ अतनुबंधजीवानंदकारणं ॥ रभोरुश्रिपदेधानां ॥ शु
रुष्पाहारमणीयां ॥ स्फूर्जच्चंद्रशालिनिश्शाभिरामां ॥ ललिततृणालभूजाभूषितां ॥ शरदसाक्षादिवपद्यावतीशिलाया ॥ द्वि
गुणीतरणरणकेशिनिवासेमराटकः पयाह ॥ बेणीगुंफितकमलश्रेणीसंसक्तच्चरीककुला ॥ एणीदृगिजानंददाणीने
वासकस्यशरदेषा ॥ आमोदितकमलाशयमुबुधविधप्रसादभूषिष्टं ॥ श्रीकृष्णयोः सखीच-नंदतुदेवः शरत्समर्ण
॥ २ ॥ इति ॥ अथ तेन प्रथमरसासारंगभित्तेन श्लोकद्वयेन चमत्कृतो बलाभीयमान इव मदनेन ॥ प्रयागमिव भारद्वाजसंचा
ररमणीयं ॥ स्वयंशः समूहमिव लसच्चंद्रभासं काशसोदर्वचहं ॥ स्कंदमिव अपरुतक्रौंचमदं ॥ पर्वतैकदेशमाश्रित्य
॥ मराटकमचारीदेवः ॥ वयस्यपश्य ॥ ३ ॥ चित्रवर्णसमुक्तासः सर्वद्विजकुलाग्रणीः ॥ शुकः कूजतिसानंदनिश्चल ५८
श्रुतिसौख्यदः ॥ ४ ॥ इति ॥ श्रुत्वा मराटकेषु ॥ देवतिष्ठत्येतत्शुककूजमं किमनेनारुंतुदेन देवस्य ॥ तत्तु ककूजनं

स्मरतु भवान् ॥ यत्कंदर्पकालसर्पदृष्टस्पदेवस्पपतनराजमंत्रः इति भणति सति ॥ साधु भणितं वयस्पनेति श्लाघयन् ॥
स्मृतिमात्रकृतसन्निधानो अनन्ताभिधानो ह्यवपि स पक्षावित्याह व्यशेषगुरुते ॥ भवद्वांगिरिकतप्रेमावासः चतुर्मुखः
शिवश्च सर्वमिरगणैः सहा गच्छेति वक्तव्य इत्याज्ञाप्य पत्रिका च दत्वा प्रेषयामास ॥ ततश्च ॥ अभूत्पतंगाधिपतिः स पत्रो न
तद्विचित्रसयतोगरुत्मान् ॥ चित्रं फणींद्रो पितथेति यद्वा किंदुर्लभं तुष्यति वासुदेवे ॥ ५ ॥ अथ ताभ्यामाकारिताः सर्वे स बुधाः
अपि विबुधाः ॥ भवेन्विभवेन च राजमानाः ॥ मानयुक्ता विमानकृत्ताश्च ॥ फणींद्राचलमगमन् दौकाः तदनुतान् आग
तान् वीक्ष्य ॥ देव एते सतानंदकौशिक मित्रांगजशुक्रहरिप्रभृतयः सप्रदाः सयमाः समृगकृतिकाश्लेषाः ॥ सापाटाः वै
श्रवणतमराः देवाः मुनयश्च समागताः ॥ तत्र एते देवाः ॥ सकामा अप्यकामाः ॥ देवस्त्रियसद्भिवा अप्यभुग्राः ॥ राशयः
सतुला अतुलाः ॥ ग्रहाः ससूर्यमंगला अप्यसूर्यमंगलाः ॥ किंच ॥ एतौ द्विजराजौ गुरु उरुधांशु ॥ मरुन्नियतारौ वायु
पुरंदसौ ॥ नियमिततारौ गुरु सूर्यौ ॥ शिखिरव्यासौ स्कंद वैश्वानरो ॥ आलुभुवो मदनचतुर्मुखौ ॥ अपि चान्ये केचन ॥

४७ शिवाइवसमंगलाः गांगेयभूषिताश्च ॥ अग्नयद्रवरोहितश्चाः सहेतयश्च ॥ ब्रह्माण्डवसत्यासक्ताः सुकुमार^{रा}श्च ॥ यीर्वा
 णा इति विष्वक्सेनप्रदक्षितान्निरीक्ष्यसहर्षस्तमजीगदत् ॥ सेनापते ॥ यथायोग्यं एतान् अवतारयेति ॥ स तु देवेन पूर्वमेव अ
 वितास्ता रिताश्चेति वदंते च निगमि क्षणात्पुनः प्रविश्य व्यजिस्रपेत् ॥ देवमद्रमनात्सर्वमेव सुकमनो वाटिकायां पुरंदरः ॥ १
 वरुणस्त्वाकाशगंगानिकट एव सानंदः ॥ २ ॥ धनदः पुण्यजनावासयोग्यं गिरि शिखरसमाश्रितः ॥ ३ ॥ रंभावने जागरूक
 स्तिष्ठति नलकूबरः ॥ ४ ॥ भानुः कांचनलताभिरामां खाया माश्रित्य क्रीडति ॥ ५ ॥ स्कंदस्तु देवसेनां क्षयमपि न मुच्यति परे
 भ्यः शक्यमानः ॥ ६ ॥ चंद्रस्तारोद्धतसितमंडपे निवसति ॥ ७ ॥ शिवः परितः पर्वतमुच्यं परिपालयन् वर्तते ॥ ८ ॥ मृक्यैक
 दभूपालवैरिमुखोऽपि नः ॥ ९ ॥ मदनस्तु देवस्पर्शनिकट एव धृतशरचापो यामिक व्यापारासक्त इति विदितमेव ॥ १० ॥ दे
 वात्मर्किंचिद्दिज्ञाप्यमस्ति ॥ इंद्रस्त्वहिहेति वासुकिप्रभृतिः सर्पगणः विभेति ॥ ११ ॥ वाक्चहयोकोप्येकत्र न तिष्ठति ॥ १२ ॥ ४७
 वृश्चिकराशेः स्थलनमिलति ॥ १३ ॥ पराशरः कन्याराज्ञिनिकटं यथानगप्रेतथा देवेन यत्कथः ॥ १४ ॥ स्कंदयुरुणो वाहि

नीपतित्वे प्राप्तकलहो ॥१५॥ अविचार्य वैश्वानरः अन्वो न वै वाहि को नास्कंदरं प्रविश्य व्याकुल यति ॥१६॥ तदत्र का गतिः इतः
परं देवः प्रमाणमिति ॥ देवे पि स्मेरवदने कृतं चतुरा ला पे न सर्वो विजनः क्षुधातुरुद्रतिवद ॥ कथय चतुराननं मद्भुजसो इति
आज्ञापयति ॥ विष्वक्से नोक्तः परमेष्ठी कुचेरमवदत् ॥ धनाधिपते देवः श्रीनिवास आज्ञापयति तावत् ॥ मीनमेष कुंभरास
यो वर्तते ॥१७॥ देवानाममृतं त्वा मिषु - सरसि पुरे वस्त्रा पितं ॥२॥ काष्ठा र्थं दिग्देवताः संत्येद्य ॥३॥ पयो र्थं मेघा आज्ञापिताः ॥४॥ अ
लंकृतयः कविना र्पिता एव ॥५॥ अमदा पादनीयं भवति ॥ तस्माद्भुजाने वद्धारणमिति ॥ तथास्त्विति नोक्ते गृहीत्वा द्रव्यजातं तत
सो ग्यं ज नंत न ह्यापारे नियोजयामास ॥ तथा हि ॥ कामदाने शंकरं ॥ स्फुरभिद्रव्यसाधने वसंतं ॥२॥ आशुंगमनागमन व्यापारे वा
युं ॥३॥ चंद्रावरमणियहणमोक्ष व्यापारे स्वर्भर्तुं ॥४॥ वनिताजनसंस्कारे मदनं ॥५॥ अतनुदीपप्रबोधने चंद्रः ॥६॥ आर्याज्ञापा
लने स्कंदं ॥७॥ गीतादिश्रवणे वैश्रवणं ॥८॥ सर्वव्यापारेषु मंगलं ॥९॥ इति ॥ समास्तारेषु मुनिषु देवेषु च नरेषु च ॥ चित्रं चित्रं वि
शेषेण यद्वा सो भूत्समारतः ॥५॥ ततश्च ॥ अष्टवर्गस्नानमाचरितुं प्रवृत्तस्तत्कालजातलक्ष्मी स्मृतिः ॥ अर्चितयद्देवः ॥ लोके

सप्तमत्वेन संपकोपिकासारे भुवनाधारो भवति ॥ त्यक्तमल एव चंद्रो दोषा करोपि सर्वज्ञचूडामणिरूपान्ति लभते ॥ सम एव सर्वैः
५० श्लाघ्यते ॥ स श्रीकृष्णमर्द्धपुरुषोपि चंडीवृद्धा चर्तिनीं कुरुते शिवः इति ॥ अत्रांतरे विदितप्रभुक्षावः उस्मरन्मिः सार्धकपञ्चि
वमित्रभावं ॥ प्राप्य करवीरपुरं ॥ तत्र च ॥ क्षीरपाशवारकन्यां ॥ भाषास्मरह्यहेषा दोषां बुजलोचनाशिरोभूषा ॥ दोषाहि-
तत्पयोषासैषामप्यस्तकलितपरितोषा ॥ ६ ॥ इति स्तुत्या ॥ तथाप्यागमनुकारण किमिति पृष्टः ॥ तां वभाषे ॥ देवि शृणु-
देवः श्रीनिवासः भुजंगराजद्वौ लेनिवसतीति ज्ञातमेव खलु ॥ सहिदं रीरजातपीडया हूयमानमनाः कान्चनलतांगी कसलां
कमलपाणिमाश्लिष्य पूर्णकामो भवामीति ज्ञामाह ॥ तदत्र ॥ दोषाचलंगतया भवत्या भवितव्यं इति ॥ अथ क्षणादेव करवीर
पुरां निर्गतयोः सूर्याभिधानरमणीययोः ॥ सुखायाः ह्लादकयोः ॥ पुष्करोद्गासिकरयोः ॥ गगनमध्यस्थिति श्लाघ्ययोः ॥ शे
षाचलनिकटं प्राप्तयोः ॥ तपनक्षीराधिकन्ययोः ॥ प्रथममागते दिने शोभत दृष्टत कार्यः ॥ देव आगता देवीति विज्ञापयति ५०
तस्मिन् आश्लिष्यत माह ॥ श्रवणो ह्यासकृद्यन्मे ताराश्वासनतत्तरः ॥ अनुभूतरसाश्लेषः सूर्यजैवा तको भवेति ॥ ६ ॥